

BHAVNAGAR UNIVERSITY

BHAVNAGAR

(NACC Accreditation Grade “B”)

CREDIT AND SEMESTER SYSTEM

SYLLABUS

BACHELOR OF EDUCATION

(B.Ed.)

(In Force From Academic Year: 2010-2011)

तमसो मा ज्योतिर्गमय

Bhavnagar University
Bachelor of Education (B.Ed.)
Credit Based Semester System
Effective from June-2010
Semester -1

Paper No	Title of the Paper	Maximum marks		Minimum Marks Required To pass		Teaching hours per week	Duration of Examination Hours	Credits
		Internal Evaluation	External Evaluation	Internal Evaluation	External Evaluation			
Comp.P-1	The Learner-Nature & Development	125 Marks	50	50 Marks	20	3	2	3
Comp.P-2	Expanding Horizons of Secondary Education	Sessional	50	Sessional	20	3	2	3
Paper M-1	Any secondary school subject other then M-2	Works	50	Work	20	2	2	2
Paper M-2	Any secondary school subject other then M-1	125 Marks	50	50 Marks	20	2	2	2
Paper C-1	Content course of Method-1	Teaching	50	Teaching	20	2	2	2
Paper C-2	Content course of Method-2	Practice	50	Practice	20	2	2	2
TOTAL								14

Semester -2

Paper No	Title of the Paper	Maximum marks		Minimum Marks Required To pass		Teaching hours per week	Duration of Examination Hours	Credits
		Internal Evaluation	External Evaluation	Internal Evaluation	External Evaluation			
Comp.P-3	Education in Emerging India	125 Marks	50	50 Marks	20	3	2	3
Comp.P-4	School Management	Sessional	50	Sessional	20	3	2	3
Paper G-1	Special field*	Works	50	Work	20	3	2	3
Paper C-1	Content course of Method-1	125 Marks	50	50 Marks	20	2	2	2
Paper C-2	Content course of Method-2	Teaching Practice	50	Teaching Practice	20	2	2	2
TOTAL								13
SEMESTER 1 AND SEMESTER 2 TOTAL CREDIT (THEORY)								27
TOTAL CREDIT (PRACTICAL)								33
TOTAL CREDIT OF THE COURSE								60

- Special field subjects are Guidance & Counselling, Population Education, Educational Statistics, Educational Technology, Computer Application in Education, Value Education, Teaching of Exceptional Children, Distance Education, Reading Education, Yoga Education, Environmental Education & School Library Service.
- Method: - According to Graduation Subject each Trainness select two Secondary School subject method M-1 & M-2.
- Contenr: - According to the selected method each Trainness mendatrary study related content in both semester.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper-1, The Learner Nature & Development

Marks: Semester End Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	<p>Learner's Nature and Development</p> <p>1.1 Learning, development and adjustment in respect of learners' innate potentialities.</p> <p>1.2 Methods of the study of learners cognitive behaviors:</p> <p>(1) Observation</p> <p>(2) Interview</p> <p>(3) Sociometry</p> <p>(4) Case study</p>	10	07
2	<p>Growth and Development with reference to Adolescence</p> <p>2.1 Concept and principles of growth and development.</p> <p>2.2 Aspects of Development (Physical, Mental, Social, Emotional, Moral) and Developmental tasks.</p> <p>2.3 Educational findings of aspects of development.</p> <p>2.4 Significance of the study of adolescence.</p> <p>2.5 Characteristics of adolescence.</p> <p>2.6 Different pattern of physical development.</p>	10	07
3	<p>Individual differences</p> <p>3.1 Meaning and nature of individual differences</p> <p>3.2 Factor affecting individual differences</p> <p>3.3 Scope of individual differences and its measurements</p> <p>(1) Intelligence (2) Special abilities (3) Interests (4) Values</p> <p>(5) Attitudes (6) Creativity</p> <p>3.4 Educational implications for class room teaching.</p> <p>3.5 Exceptional children.</p> <p>(1) Identifications – classification</p> <p>(2) Problems</p> <p>(3) Treatment</p>	10	07
4	<p>Learning</p> <p>4.1 Concept and nature of learning</p> <p>4.2 Factors effecting to learning</p> <p>4.3 Principles, experiments and educational findings:</p> <p>(1) Learning through condition classical. Operant or instrumental (Skinner's)</p> <p>(2) Information processing</p> <p>(3) Humanistic (Maslow's and Carl Rogers')</p>	12	08
5	<p>Psychology of Teaching</p> <p>5.1 Concept of Teaching: Meaning, Definitions and Characteristics.</p> <p>5.2 Nature of Teaching.</p> <p>5.3 Conditions of Good Teaching.</p> <p>5.4 Relationships between Teaching & Learning.</p> <p>5.5 Factors effecting Teaching.</p> <p>5.6 Communication: Concept, Process, Components, Features of Good Communication and Importance</p>	10	07

6	Role of motivation, memory and transfer in learning 6.1 Meaning & importance of motivation 6.2 Mac-Lelland's theory of achievement motivation and characteristics of achievement motivated personality. 6.3 Process of memory, reasons of forgetting: implications to develop memory 6.4 Transfer in learning “ Meaning, importance and types	10	07
7	Personality 5.1 Meaning and types of personality 5.2 Techniques of adjustment 5.3 Methods of personality Measurement : (1) Self-reporting (2) Observation (3) Projective techniques.	10	07

REFRENECE BOOKS

૧. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની અધ્યયન મીમાંસા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૨. વણિકર વી. સી., શિખવવાની પ્રક્રિયા, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
૩. દેસાઈ કે જી., શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, જયભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ
૪. ચૌહાણ અને ભગવતી પ્રસાદ, શૈક્ષણિક માનસશાસ્ત્ર, અનડા બુક ડીપો, અમદાવાદ
૫. માથુર એમ. એસ., શિક્ષા મનોવિજ્ઞાન, વિનોદ પુસ્તક મંદીર, આગ્રા
૬. પટેલ અને દવે, શિક્ષણની મનોવૈજ્ઞાનિક આધારશિલા, બી.એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
૭. પંડ્યા કુલીન, મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૮. શાહ ગુણવંત અને કુલીન પંડ્યા, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૯. Bernard Herlod W.: *Psychology of Learning and Teaching*. Mc Graw Hill book Co., New Delhi.
૧૦. Grow and grow, *Educational psychology*, Eurasia, New Delhi.
૧૧. Blair, Jonee, Simpson, *Educational Psychology*, The Macmillan Company, New York.
૧૨. Skinner, C.E., *Educational Psychology*, Prentice hall.
૧૩. *Psychology Applied to Teaching*, Boston, Houghton Mifflin.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper-1, The Learner Nature & Development

Marks: Semester End Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	<p>Recommendations of Education Commissions with reference to secondary Education</p> <p>1.1 Before independence:</p> <p style="padding-left: 20px;">1.1.1 Hunter Commission (1882-83)</p> <p style="padding-left: 20px;">1.1.2 Releigh Commission (1902-03)</p> <p style="padding-left: 20px;">1.1.3 Sadler (1917-19)</p> <p>1.2 After Independence</p> <p style="padding-left: 20px;">1.2.1 RadhaKrishna Commission (1948-49)</p> <p style="padding-left: 20px;">1.2.2 Mudaliar Commission (1952-53)</p> <p style="padding-left: 20px;">1.2.3 Kothari Commission (1964-66)</p>	14	10
2	<p>National Policy of Education-1986</p> <p>2.1 Historical background</p> <p>2.2 Concept of National Policy of Education</p> <p>2.3 Need of National Policy of Education.</p> <p>2.4 Implementation of National Policy of Education in the Secondary Education.</p> <p>2.5 Reforms in NEP 1992</p>	14	10
3	<p>Secondary Teacher Education</p> <p>3.1 Historical background (with reference to works done)</p> <p>3.2 Concept and Importance</p> <p>3.3 Pre-Service & In service Teacher Education Programme</p> <p>3.4 Problems and solution of teacher-education.</p> <p>3.5 NCTE- Objectives and Functions.</p>	14	10
4	<p>Innovations in Education</p> <p>4.1 Micro Teaching</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.1 Concept, importance and Simulation</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.2 Introduction of some useful micro teaching skills.</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Introduction</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Chalk board writing</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Illustration</p> <p style="padding-left: 40px;">4. Questioning</p> <p style="padding-left: 40px;">5. Reinforcement</p> <p style="padding-left: 40px;">6. Explanation</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.3 Mini-Teaching (Bridge lesson) Intermingling micro and planning a bridge lesson.</p> <p>4.2 Programmed learning</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.1 Concept</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.2 Principles</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.3 Kinds of Programmes</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.4 Construction of linear programmes</p>	16	12

	4.3 Models of Teaching: Concept, kind and importance 4.4 Reflective Teaching: Concept, Tools And Practice 4.5 Action Research: Concept and importance		
5	Use of statistics in evaluating Secondary School Students 5.1 Raw-scores, and frequency distribution 5.2 Concept of central tendencies and Variabilities 5.3 Calculation of Mean and Median from ungrouped data. 5.4 Use of proper statistics in given condition.	14	8

REFRENCES BOOKS

૧. Government of India, *Report of the Education Commission*, Ministry of Education, 1966.
૨. *Report of Secondary Education Commission (1952-53)*, Ministry of Education, New Delhi.
૩. દવે, જયેન્દ્ર, અને પટેલ મોતીભાઈ—ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ, બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૪. દેસાઈ, ધનવંત એમ. પંચવર્ષીય યોજનાઓ અને શૈક્ષણિક આયોજન, એ.આર શેઠ કું., અમદાવાદ.
૫. ભારતીય શિક્ષણ પંચો પર એક દષ્ટિપાત, પાર્શ્વ પબ્લીકેશન, અમદાવાદ.
૬. અભિક્રમિત અધ્યયન, શાહ ગુણવંતભાઈ, બાલ ગોવિંદ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૭. Passi, B.K.: *Micro Teaching*.
૮. પટેલ પૂનમભાઈ : માઈક્રો ટીચિંગ—અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૯. પટેલ મોતીભાઈ : માઈક્રો ટીચિંગ : એક અભિગમ, પાર્શ્વ ટ્રેડર્સ, અમદાવાદ.
૧૦. Bruce, Joyce, & Marsha, Weil: *Models of Teaching* Printing Hall of India, Ltd., New Delhi.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper-3.: EDUCATION IN EMERGING INDIA

Marks: Semester End Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	Concept of education 1.1 Its meaning and aims. 1.2 Factors influencing education. ♣ Philosophical ♣ Sociological (Culture, Political & Economical) ♣ Biological	10	07
2	Indian Culture and Education 2.1 Concept, Characteristics and Affecting factors. 2.2 Our cultural heritage. 2.3 Concept of Indian education. 2.4 Function of education	10	07
3	Educational ideologies of the following thinkers: ♣ Gandhiji, Radha Kishnan, Tagore, Vivekananda and Nanabhai Bhatt with reference to: Concept, curriculum, school, Teaching learning method.	10	07
4	Emerging Future 4.1 Education for Democracy (Constitution of India, values of democracy, Constitutional rights and obligations) 4.2 Socialism and secularism 4.3 Emerging directions for modernization including futurology and education.	06	04
5	Education and Social Change 5.1 Meaning of Social Change, factors influencing social change. 5.2 Nature of social change in India: Tradition and modernity. 5.3 India toward modernization, attributes and demands of modernization. 5.4 Contribution of Education for Expected social change and social Development. 5.5 Factors creating risk on environment.	10	07
6	Environment Education 6.1 Concept and state of the environment 6.2 Nature of Environmental Education ♣ Concept ♣ Objectives ♣ Curricular ♣ Co-curricular programmes 6.3 Noise pollution: ♣ Introduction ♣ Impacts ♣ Controls	10	07

7	Education for National Integration 7.1 Concept and need of National integrity. 7.2 The unifying and desolving forces. 7.3 Fostering National Integration. 7.4 Education for Emotional Integration. ♣ Objectives ♣ Curricular Co-curricular programmes - Role of the Teachers	10	07
8	Education for peace and International Understanding 8.1 Concept and need of peace, co-operation, disarmament, International Understanding. 8.2 Objectives, methods and programmes of the education for International Understanding and peace.	06	04

REFRENECE BOOKS

૧. N.R. Swaroop Saxena. *Education in Emerging Indian Society*. R. Lall Book Depot, Meerut.
૨. Feure, Edgar et.al. *Learning to be*. UNESCO.
૩. Somal, Neeta (2001). *Future consciousness in Teachers Under Training: A study of Futurology of Education*.
૪. Mohenty, *New Trends in Education in Emerging India*.
૫. ઉદયોન્મુખ ભારતીય સમાજને. રામગોપાલ સોની, *શિક્ષા કે નયે આયામ*. ભાર્ગવ હાઉસ, ૪/૨૩૦ કછેરીઘાટ આશ્રા-૨૮૦૨૦૦૪.
૬. શાસ્ત્રી જયેન્દ્ર દવે અને પટેલ મોતીભાઈ, *વિકાસતા ભારતમાં શિક્ષણ અને શિક્ષક*. બી.એસ.શાહ પ્રકાશન અમદાવાદ.
૭. ભોગાયતા અને જોશી. *વિકાસતા ભારતમાં શિક્ષણ અને શિક્ષક*. અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૮. શાહ અને દેસાઈ. *શિક્ષણ દર્શન*. બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૯. મૈયાણી અને ઠાકર. *શિક્ષણની સમાજશાસ્ત્રીય આધારશિલાઓ*. પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૧૦. દવે અને પટેલ. *શિક્ષણ ચિન્તકોનું શિક્ષણ દર્શન*. બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૧૧. દિનાનાથ બત્રા. *શિક્ષા કા ભારતીયકરણ*. વિદ્યાભારતી પ્રકાશન, લખનઉ.
૧૨. લક્ષ્મીરામ, તોમર. *ભારતીય શિક્ષણનાં મૂળ તત્ત્વો*. વિદ્યાભારતી પ્રકાશન, લખનઉ.
૧૩. UNESCO, *Learning Treasure within*.
૧૪. ઘડતર અને ચણતર, લે. નાનાભાઈ ભટ્ટ, સંસ્કાર મંદિર, અમદાવાદ.
૧૫. પ્રકાશવન્તદીપ, ભરતભાઈ ભટ્ટ, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ.
૧૬. આધુનિક યુગના અગત્ય, ભરતભાઈ ભટ્ટ, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper-4.: SCHOOL MANAGEMENT

Marks: Semester End Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	School Management 1.1 Meaning of school management 1.2 Aspects of school management (Managing body, Principal teacher) and their role in school management. 1.3 Approaches of school management: human relationship versus scientific approach 1.4 Class room management concept, Meaning and pattern of class strategies of class room management 1.5 Agencies- Extension Service Centres, Secondary Education Board, Continuing Education Centre (G.C.E.R.T.). Gujarat state Centre of Education research and Training.	10	07
2	Teacher 2.1 Teacher welfare measures 2.2 Opportunities for professional growth 2.3 School complex in reference to development of school and teachers 2.4 Service Rules in reference to Secondary Education Act 2.5 Latest rules and regulations for appointment of, Head Master, Teachers and special Teachers.	10	07
3	School Plan 3.1 Site Buildings Ideal Building of a school 3.2 Types of schools 3.3 Library, Laboratory, Subject rooms, Play ground, Garden.	10	07
4	School's Internal Organization 4.1 Planning: ♣ Yearly, Monthly, Planning Time-table 4.2 Maintenance of school records and registers: ♣ Student General Register ♣ Teacher's Log Book ♣ Cumulative Record Card ♣ School Leaving Certificate 4.3 Discipline, concept Role of a teacher in its maintenance school uniform. 4.4 Role of a Principal, Teacher and Student Union in School organization. 4.5 School Climate: Meaning, Types and Factors affecting school climate.	06	04
5	School and Community 5.1 Parents union 5.2 Social institutions (like Lions Club, Rotary Clubs). 5.3 Role of Teacher between school and society.	10	07

6	Management of School Services and Student-Activities 6.1 Co-curriculum activities: ❖ School Assembly, Sports and Games, Trips and Tours, Cultural Programmes, Bulletin Boards, School Magazine 6.2 Special Services: ❖ Hostel, Guidance and counselling, N.C.C. Scouts and Girl Guides	10	07
7	Inspection and Supervision 7.1 Concept 7.2 Role and duties of a inspector 7.3 Role and duties of a supervisor.	10	07
8	Administration Structure of Secondary Education 6.1 Structure at state Level Duties of Director of Education. 6.2 Structure at District Level Duties of District Education Officer.	06	04

REFERENCE BOOKS

૧. દવે અને પટેલ : શાળા સંચાલન. બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
૨. પાઠક અને શાવળ : શાળા વ્યવસ્થાપન. નિરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૩. પાઠક ઓર ગુપ્તા : શાલા પ્રબંધન. વિનોદ પુસ્તક મંડલ, આગ્રા.

B.Ed.
SEMESTER – II

Paper: G-1, EDUCATIONAL GUIDANCE AND COUNSELLING

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	1.1 Meaning and basic concepts of guidance. 1.2 Guidance in relation to education. 1.3 Need for guidance. 1.4 Educational, Vocational and Personal guidance (Meaning, purpose and factors)	10	10
2	2.1 Meaning and scope of career information. 2.2 Uses of career information in guidance and counselling. 2.3 Sources of career information. 2.4 Methods of collection of information. 2.5 Classification and filling of information. 2.6 Evaluation of career information. 2.7 Personal Social information.	20	10
3	3.1 Cumulative record card (concept, sources of information for CRC, Contents of CRC, Used of CRC, How to collect and record information for CRC, How to interpret the information of CRC). 3.2 Psychological Tests: (Meaning of Psychological test, essential, characteristics, Need for Psychological tests, Major classification of Psychological tests).	20	10
4	4.1 Information about education and Training Opportunities 4.2 Methods of Dissemination of information Plant visit, career talks, career exhibition, and career conference career resource centre (setting up and important.) 4.3 Function of career Teacher.	12	10
5	5.1 Concept and need of counseling. 5.2 Approaches of counseling. 5.3 Function of a School counselor.	10	10

REFERENCE BOOKS

૧. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની અધ્યયન મીમાંસા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૨. વણિકર વી. સી., શિખવવાની પ્રક્રિયા, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
૩. દેસાઈ કે.જી., શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, જયભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ
૪. ચૌહાણ અને ભગવતી પ્રસાદ, શૈક્ષણિક માનસશાસ્ત્ર, અનડા બુક ડીપો, અમદાવાદ
૫. માથુર એમ. એસ., શિક્ષા મનોવિજ્ઞાન, વિનોદ પુસ્તક મંદીર, આગ્રા
૬. પટેલ અને દવે, શિક્ષણની મનોવૈજ્ઞાનિક આધારશિલા, બી.એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
૭. પંડ્યા કુલીન, મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૮. શાહ ગુણવંત અને કુલીન પંડ્યા, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
૯. Bernard Herlod W.: *Psychology of Learning and Teaching*. Mc Graw Hill book Co., New Delhi.
૧૦. Grow and grow, *Educational psychology*, Eurasia, New Delhi.
૧૧. Blair, Jonee, Simpson, *Educational Psychology*, The Macmillan Company, New York.
૧૨. Skinner, C.E., *Educational Psychology*, Prentice hall.
૧૩. *Psychology Applied to Teaching*, Boston, Houghton Mifflin.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-2, POPULATION EDUCATION

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	Nature and Scope of Population Education 1.1 Meaning and definition of population Education. 1.2 Need and importance in India. 1.3 Objectives of population Education. 1.4 Scope of population Education 1.5 Classification between the population education and sex education.	12	05
2	Population Policy of India Government 2.1 Meaning. 2.2 Birth Rate. 2.3 Death Rate. 2.4 Role of Voluntary agencies in Population Education. 2.5 Role of Youth. 2.6 Status of Women. 2.7 Measures are taken by Indian Government about Population Control. ♣ It success ♣ Limitation.	10	05
3	Classification about Terms of Population 3.1 Birth Rate: Its effective components. 3.2 Death Rate: Causes of its increase and decrease. 3.3 Migration and its implications. 3.4 Density of population - its causes and its results. 3.5 Sex-Ratio. 3.6 Exception about Span of life. 3.7 General Fertile Rate 3.8 Zero population Rate.	10	10
4	Population Situation 4.1 Importance of census. 4.2 Concept of world population 4.3 Population situation in special reference to India and Gujarat. ♣ Population sex, Literacy, Density, Birth Rate, Death Rate, Expectation of Span of Life ♣ Population special reference to Rural and Urban area.	10	05
5	Population growth and its problems 5.1 Social and normal problems. 5.2 Economical and employment problems. 5.3 Educational Problems. 5.4 Religious and political problems. 5.5 Food supply problems 5.6 Housing problems.	10	05

6	Population growth and Quality of Life 6.1 Health and Nutrition (Health Services, its limitation) 6.2 Programme for family welfare and its limitation. 6.3 Responsible parenthood (with the special reference to family size)	05	05
7	Population growth and Natural Sources 7.1 Effect on environment. 7.2 Problems of environment 7.3 Types of population created by population and its problems.	05	05
8	Population Education in School 8.1 Methods, Techniques and approaches for communication of the population Education. ♣ Method: Discussion project, Observation assignment, Buzz session, Seminar, Drama. Techniques: Monologue, Visit, Puppets, Exhibition. ♣ Approaches: Special subject approach, integrated for correlated approach. Cor learning - Kit approach. 8.2 Relationship amongst various school subjects. ♣ Population Education and Science ♣ Population Education and Economics ♣ Population Education and Environment. 8.3 Combination with extra curriculum with special reference to population Education. 8.4 The Role of mass media for population education.	05	05
9	Role of a Teacher with reference to Population Education 9.1 Creating the population attitude in pupils. 9.2 Develop the special skills. 9.3 Role of teachers in creating awareness of the population problems. 9.4 Teacher a Catalytic Agent for bringing about social change. 9.5 Role of teacher in new values about population education.	05	05

REFERENCE BOOKS

१. Agrawal, S.N.: *India's population problems*, Bombay Tata Mc Graw Hill, 1972.
२. Agrawal, S.N.: *Population*, New Delhi, National Book Trust, 1967.
३. Burleson Noel David: *The time is now, Population Education*, on Howard Graduate Schools of Education, 1969.
४. India Office of the Register, General Genlfus Centenary, 1972, Pocket Book *Population, Statistics*, New Delhi.
५. India, Office of the Register, General and Census Commissioner, *The Population of India*, (1974 world pop. Year) ICLED Services, New Delhi- 1074.
६. Kappaswami, B., Rao, K.R. and Kanth, A.K.: *Population Education Research*, New Delhi, 1971.
७. Jain, S.P.: *India Population Situation* NCERT, New Delhi-1971
८. Mehta, T.S. and Ramesh Chandra (Eds.) *Population Education selected Readings*, New Delhi, NCERT, 1982
९. Nagels Schanlal (Ed) *Population Science - A multi disciplinary study population studies centre*, Shri Vankateshwar University, Tirupati, (A.P.) India
१०. NCERT, *Population Education for teacher*, New Delhi, 1974.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-3, EDUCATIONAL STATISTICS

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	Presentation of statistical Data 1.1 Statistics - Meaning and use in class-room teaching 1.2 Graphic Presentation of frequency distributions. ♣ Histogram ♣ Frequency polygon (smoothed frequency). 1.3 Comparison of Histogram and frequency polygon.	12	05
2	Measures of Central Value 2.1 Measures of Central tendency - concept. 2.2 Mean, median and Mode: Meaning and uses. 2.3 Calculation of mean, Median and mode from grouped and ungrouped data.	10	05
3	Measures of Dispersion 3.1 Concept of Dispersion. 3.2 Range, Quartile deviation and standard deviation: ♣ Meaning and uses. 3.3 Calculation of Quartile deviation and standard deviation from grouped and ungrouped data. 3.4 4 Co-efficient of Variation - meaning and calculation	10	10
4	Cumulative Distribution 4.1 Cumulative Distribution curve: OGIVE 4.2 Percentile and percentile rank - meaning and calculation from grouped and ungrouped data. 4.3 To find percentile and percentile rank from graph. 4.4 Use of percentile and percentile rank.	10	05
5	Scaling of Results 5.1 Standard Scores - concept. ♣ Sigma Scores ♣ Standard Scores in derived forms. 5.2 Concept of T-Scores. 5.3 Comparison of standard scores and T-Scores. 5.4 Calculation of standard scores (Sigma and T-Scores) from Raw Scores.	10	05
6	The Normal Distribution Curve 6.1 Nature and the characteristics of the Normal distribution curve. 6.2 Skewness and Kurtosis - Types, characteristics and causes. 6.3 Calculation of skewness (By person method and percentile) 6.4 Calculation of Kurtosis (By percentile).	05	05

7	Correlation 7.1 The meaning of correlation. 7.2 Interpretation of a coefficient of correlation. 7.3 The computation of co-efficient of correlation by Spearman's Rank difference Method 7.4 The computation co-efficient of correlation by product moment method (From distribution of frequency).	05	05
8	Educational Research 8.1 Meaning - characteristics and use of Educational Research. 8.2 Hypothesis - concept and types (with illustration). 8.3 Variable and its types.	05	05
9	Action Research 9.1 Action Research - Meaning and Importance 9.2 Planning and Implementation of Action Research.	05	05

REFERENCE BOOKS

1. દેસાઈ, એચ.જી. અને દેસાઈ, કે.જી. સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાતરાજ્ય, અમદાવાદ
2. પારેખ, ભ.ઉ., ને ત્રિવેદી, મ.દ. (૧૯૯૪). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (૪થી આ.) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
3. Garrate, H. E.: *Statistics in Psychology and Education*, Allied Pacific Pvt. Ltd. Bombay

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-4, EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Concept need and Scope 1.1 Concept of Educational Technology. 1.2 Need of Educational Technology 1.3 Scope of Educational Technology	10	10
2	Communication Process 2.1 Communication Process. 2.1.1 Concept of Communication 2.1.2 Principles of Communication 2.1.3 Components of Communication. 2.1.4 Kinds of Communication. 2.1.5 Barriers in Communication. 2.1.6 Education as Communication. 2.2 Class-room Discourse Analysis: Flanders' System. 2.3 Educational Implication of Communication Theory.	20	10
3	Curriculum Development and Educational Technology 3.1 Concept of Curriculum. 3.2 Curriculum Development. 3.3 System Approach in Curriculum Development. 3.4 Importance of objectives, methods and evaluation in the curriculum development.	20	10
4	Models of Teaching 4.1 Models of Teaching - meaning, elements and function. 4.2 Classification of models of Teaching (names and uses of models of each group) 4.3 Objectives, steps and application in class-room of the following models. ♣ Inquiry Training model ♣ Concept attainment model. ♣ Synectic model.	12	10
5	Innovations in Education Technology 5.1 Radio, T.V. / Video Lesson: Script writing and class-room application. 5.2 Computer-assistered learning: Concept & Uses. 5.3 Role of Education Technology in Distance Education. 5.4 Uses of Internet in Education & Virtual class-room. 5.5 Language Laboratory: Concept & Uses. 5.6 Concept of Computerized multi-media and their uses.	10	10

REFERENCE BOOKS

૧. પટેલ મોતીભાઈ અને નરેશ હેરમા – શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી, બી.એસ. પ્રકાશન, અમદાવાદ
૨. Anderson, R.C. et. al. (Eds.) *Current Research in instruction*.
૩. Prentice Hall of India Private Ltd. New Delhi.
૪. Apter, M.J. *The New Technology of Education*, Macmillan.
૫. Bhola, H.S. *Effective Use of Display Material*, N.C.E.R.T. New Delhi, 1973.
૬. Bruce, Joyce and Marsha Well, *Models of Teaching*, Prentice Hall of India Private Ltd. New Delhi, 1985.
૭. Duke John, *Interactive Video: Implications for Education and Training*. Council for Educational Technology, 1984.
૮. Gerard, R.N. (Ed.) *Computers and Education*, McGraw Hill.
૯. Mukhopadhyay, M. (Ed.) *Educational*, All India Association for educational Technology Vol. 12, New Delhi, 1991.
૧૦. Rao, U. *Educational Technology*: Himalaya publishing House, Bombay, 1994.
૧૧. Sharma, A. *Educational Technology*, Vinod Pustak Mandir, Agra, 1972.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-5, Computer Application in Education

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	<p>Fundamental of Computers Hardware</p> <p>1.1 Concept, types and generations of computers 1.2 Processing unit: CPU 1.3 Input and Output devices 1.4 Storage devices Floppy, Hard Disk, CD-ROM 1.5 Computer networking.</p>	10	10
2	<p>Fundamental of computers Software</p> <p>2.1 Operating software: Windows. Getting started with the computer, Desktop, exploring the computer, My Computer, Windows Explorer, starting and quitting programmes, creating folders opening files and folders, renaming files and folders, copying and moving files and folders, deleting a file or folder, opening and closing windows, maximizing, minimizing and restoring windows, resizing windows, shutting down the computer.</p> <p>2.2 Application Software: MS-WORD Creating a new blank document, opening a document changing the font, font size and font color, saving a document, check spelling and grammar, inserting a table, delete a table and its content, inserting images from the ClipArt gallery Using Microsoft Word in Schools.</p> <p>2.3 Application Software: MS-EXCEL Exploring Microsoft Excel: work sheet, cell, entering data in cells, formatting cells, changing a cell entry, inserting and deleting rows and columns, creating a grade book: converting data into chart, using Microsoft Excel in schools.</p> <p>2.4 Application Software: MS-POWERPOINT Creating a new presentation, opening a presentation, saving a new or existing presentation, inserting and deleting a slide, adding text, changing the way text look, inserting a symbol or special character, canceling or undoing an action, adding bullets or numbering to text, adding or changing an auto shape, inserting a WordArt drawing object, inserting a picture from Clip gallery, the PowerPoint views: normal view, slide shorter view, slide show, animating text and object, saving a presentation to always open as a slide show, using Microsoft PowerPoint in schools.</p>	20	20
3	<p>Introduction to the Internet</p> <p>3.1 The history Internet. 3.2 Internet: concept, uses and importance. 3.3 Concepts related with internet: www, modem, browsing, website, homepage, search engine, internet, e-mail, chat, teleconferencing, http, flp. 3.4 An introduction of some educational website</p>	20	10

4	Computers in Education 4.1 Computers in teaching and learning 4.2 Computers in educational administration 4.3 Computers in evaluation. 4.4 Educational uses of internet.	12	10
5	Application of Computers (Practical only) ♣ Students will complete a project under Intel teach to the future comprising any one of the following: multimedia presentation, website, newsletter.	10	00

REFRENECE BOOKS

૧. Alessi, S.M. & Trollip, S.R. (1991). *Computer based instruction*. New Jersey: Prentice Hall.
૨. Azarmsa, R. (1991). *Educational computing: Principles and applications*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
૩. Bhogayta, C. (1997). The computer effect: What educational research says. *Experiments in Education*. 25 (12), 14-17.
૪. Collis, B. (1996). The Internet as an educational innovation: Lesson from experience with computer implementation. *Education Technology*. 36 (6), 21-30.
૫. Corbett, A. (1997). Unleashing the power of the Internet as a classroom learning tool. *Computer Education*. 85, 14-17.
૬. Dean, C. & Whitlock, Q. (1983). *A handbook of computer based training*. New York: Cogan Page.
૭. Ellington, H. Percival, F. & Race P. (1995). *Handbook of educational technology*. (3rd ed.) London: Cogan Page.
૮. *Intel Tech To The Future Binder and CD*.
૯. Joshi B. (1998). Hypertext, hypermedia: Educational Technology buzzwords for 2000⁺.
૧૦. *Journal of Educational Research and Extension*, 35, 50-56.
૧૧. Joshi, B. (1999). Computerized interaction package for the practice and testing. *The Educational review*. 105 (9), 151-153.
૧૨. Joshi, B. (March, 2000). The Internet: What, why and how in education. A paper presented in the National Seminar on Quality Improvement in School Education at CASE M.S. University of Baroda, Vadodara, India.
૧૩. Joshi, P.J. & Goel, D. R. (1999). Manual for Internet awareness. Vadodara: CASE, M.S. Unversity Kumar,
૧૪. K.L. (1996). *Educational Technology*. New Delhi: New Age International.
૧૫. Megarry, J. (ed.) (1983). *Computers and Education*. London: Kogan Page.
૧૬. Raja, B.W., Anandan, K, & Mohan, S. (1999). Answers to some interrogations on computer assisted learning. *University News*. 37 (44), 8-9.
૧૭. જોશી, ભ. (૧૯૯૯). કમ્પ્યુટર દ્વારા શિક્ષણ : સંક્ષેપોની રામાયણ. *માધ્યમિક શિક્ષણ અને પરીક્ષણ*, ૨૧ (૧૨), ૧૮-૨૦.
૧૮. જોશી, ભ. (૧૯૯૯). પરામાધ્યમો : શૈક્ષણિક ટેકનોલોજિમાં નવવિચાર. *ગતિશીલ શિક્ષણ*, ૨૧ (૫-૬), ૯-૧૩.
૧૯. ભોગાયતા, ચ. (૧૯૯૧). શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટરની સફળતા. *ગતિશીલ શિક્ષણ*, ૧૮ (૮), ૪-૭. “^

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-6, VALUE EDUCATION

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	Concept and Nature of Value ❁ Meaning, Characteristics and Nature of value. ❁ Types of value. ❁ Learning sources of value.	10	10
2	Concept and Need of Value Education ❁ Concept value education. ❁ Need of value education. ❁ Objectives of value education in modern contest.	10	05
3	Approaches of Value Education ❁ Conventional approach to value education. ❁ Value clarification approach to value education. ❁ Cognitive Developmental approach to value education. ❁ Comprehensive approach to value education ❁ Role of Teacher in Value Education.	20	10
4	Foundations of Value Education ❁ Family ❁ School ❁ Society ❁ Indian Constitution ❁ N.G.O.'s	12	10
5	Introduction of Institutions Engaged in Value Education ❁ Value based education in Sri Sathya Sai Institute. ❁ Value education in Dayalbagh Education Institute. ❁ Value Oriented education in Banasthali Vidyapith. ❁ Experienced approach to value education at J. Krishnamurthy's Rishi Valley School. ❁ Value education in Kendriya Vidyalaya, Sangathan	10	10
6	Issues in Value Education ❁ Evaluation in Value Education. ❁ Value education V/s Moral Education. ❁ Strategies for the development of Human Values. ❁ Value education through different content areas.	10	05

REFERENCE BOOKS

૧. Human values through education by T.K.N. Gunithan, Gujarat Vidyapith, Ahmedabad. 1st edition November-1998.
૨. The Human values: A Task for all by Prof. M.R. Chilana OR Dr. M. L. Dewan, Concop Publications Co., New Delhi, 1998.
૩. Value Education: A Philosophical Study by N. N. Kar, The Associated Publishers, The Ambala Cantt, 1st edition 1996.
૪. Journal of Value Education, Vol. 1, No: 1, January-2001, NCERT.
૫. Journal of Value Education, Vol. 2, No: 1, July-2001, NCERT.
૬. મૂલ્ય શિક્ષણ – ડૉ. હરીભાઈ એસ. પટેલ, ગુર્જર પ્રકાશન, અમદાવાદ. પ્રથમ આવૃત્તિ ૧૯૯૭.

B.Ed.
SEMESTER - II

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Paper: G-7: TEACHING OF EXCEPTIONAL CHILDREN

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	The meaning and classification of Exceptional Children	10	10
2	The physically handicapped (their problems and education) ♣ The blind. ♣ The cripple. ♣ The deaf. ♣ The defective in speech.	10	05
3	The mentally retarded ♣ Meaning. ♣ Characteristics. ♣ Facilities for teaching.	20	10
4	The Gifted ♣ Identification of gifted children. ♣ Characteristics of gifted children. ♣ Facilities for teaching.	12	10
5	The delinquent children ♣ Identification ♣ Causes ▪ Individualistic causes. ▪ Social and home environmental causes. ♣ Prevention of delinquency ▪ Adoptively - By parents. - By schools. ♣ Qualifications and characteristics of a teacher for Exceptional Children ♣ Preventive methods which can be employed by the state and social agencies.	10	10
6	Problem children ♣ Meaning and characteristics ♣ Treatment.	10	05

REFERENCE BOOKS

૧. Heek, A.O.: *The education of exceptional children*. Mc Graw Hill N.Y.
૨. Garrison, K.C.: *The psychology of exceptional children*. Ronald Press N.Y.
૩. Burt Cyril: *The Psychology of exceptional children* Ronald Press N.Y.
૪. Kirk & Johnson: *Education the retarded child*.
૫. *Education of Backward and gifted children*.
૬. *Exceptional children*: Viday Shankar.
૭. 'સાધારણ બાળકોનું માર્ગદર્શન' ડો. એન. એસ. દોગા, ડો. એચ.જી. દેસાઈ, મેમોરીયલ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, રાજકોટ.
૮. *Educational Psychology*: S.S. Mathur (Hindi-Eng.)

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-8: DISTANCE EDUCATION

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	<p>Concept of Distance Education</p> <p>1.1 Meaning of correspondence education, traditional Education and Distance Education.</p> <p>1.2 Socio-academic needs of Distance Education.</p> <p>1.3 Growth of Distance Education in India.</p> <p>1.4 Refining Distance Education.</p> <p>1.5 Objectives of Distance Education.</p> <p>1.6 Clientele of Distance Education.</p>	10	10
2	<p>Essential for Distance Education System</p> <p>2.1 Self instructional material (The system approach to course planning. Characteristics of SIM and maintaining the quality)</p> <p>2.2 Counselling (definition, importance, types)</p> <p>2.3 Evaluation system (Internal and course-end exam)</p> <p>2.4 Assignment as internal evaluation (self evaluation assignment comment for feed back, tern paper)</p>	20	20
3	<p>Training Distance Teacher</p> <p>3.1 Need of training for Distance Teacher.</p> <p>3.2 Training approach for Distance Teacher.</p> <p>3.3 Concept of Distance Teaching.</p> <p>3.4 Method of imparting the training to Distance Teacher</p> <p>3.5 Distance Teacher and class-room teacher.</p>	20	10
4	<p>Distance Learning</p> <p>4.1 Study-skills (Study habits, knowing the text, concept mapping, test making)</p> <p>4.2 Distance tuition: A two-way communication.</p> <p>4.3 Organizations and its functions for student support services (Central level, Regional level, Centre level)</p> <p>4.4 Non-print media services for Distance Learner (application-and its competence)</p>	22	10

REFERENCE BOOKS

१. AIU, *Hand book of Distance Education*, New Delhi. Association of Indian Universities 1990.
२. Berah, Swapna (Ed), *Distance Education*, Delhi, Amar Prakashan, 1997.
३. Holmberg, Borges, *Growth and structure of Distance Education*, London, Oroom Helm, Publication, 1996.
४. IGNOU, *Distance Education, DDE Self Instructional Material* a set of twelve Books, New Delhi.
५. IGNOU, *Readings in Distance Educational*, 1,2,3 and 4 a set of four books, New Delhi, Division of Distance Education, Indira Gandhi National University, 1987.
६. Koul, B.N. *Studies in Distance Education*, New Delhi, Association of Indian Universities, 1989.
७. Parmaji, S., *Distance Education*, New Delhi, Sterling publication, 1984.
८. Rumble, Greville, *The Planning and management of Distance Education*, London Groom Helm, Publication, 1986.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-9: READING EDUCATION

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	The scope and Nature of Reading 1.1 Concept and meaning of reading 1.2 Nature of reading. ♣ Physiological aspects - Tong, teeth, vowel capacity eye sight. ♣ Psychological aspects - concentration. 1.3 Types of Reading ♣ Informative reading. ♣ Critical reading. ♣ Creative reading. 1.4 Modes of Reading ♣ Silent reading. ♣ Loud reading. 1.5 Scope of Reading ♣ Importance of newspaper and magazine reading. 1.6 Importance of Teaching Reading	10	10
2	Methods of Reading Education 2.1 Phonetic method. 2.2 The word whole method 2.3 The sentence method.	10	05
3	3.1 Readiness for reading, factors affecting reading readiness. 3.2 Reading material, Definition of meaningful readability factors affecting readability, cloze procedure (Dale-Chall, Aukerman, Flesh) formulas.	20	10
4	The Rate of Reading and Reading Comprehension 4.1 Reading comprehension: its components and rate of reading. Levels of reading comprehension. 4.2 Tests of reading comprehension 4.3 Tests of rate of reading. ♣ Time limit-method and amount limit method.	12	10
5	Vocabularies and word recognition 5.1 Types of vocabularies 5.2 Methods of developing vocabularies. 5.3 Factors affecting vocabularies.	10	10
6	Reading in various school subjects 6.1 Different School subjects in developing effective reading Language, Maths. Science and Social studies 6.2 Designing Reading improvement Programme in language. 6.3 Importance of study habits as a reading supporting skill.	10	05

REFERENCE BOOKS

१. Alan Robinson H. (Ed.): *Meeting Individual Difference in Reading*, The University of Chicago Press Chicago, 1964.
२. Blanton, W.E. Face (Ed): *Measuring reading performance International Reading Association*, New York, 1976.
३. Dechant, E.V.: *Improving the Teaching of Reading*, Prentice Hall Englewood Cliff's, Inc. 1964.
४. EK Wall E.E., *Diagnosis and Remediation of the disabled Readers*, Allyn and Bacon, Boston, 1971.
५. Hanter, L.E.: *Improving Reading in secondary schools*, Macmillan Co. new York, 1964.
६. Shri Vastav B.P.: *The Teaching of Reading*. Bahri Publishers, New Delhi-1971

B.Ed.
SEMESTER – II

Paper: G-11 ENVIRONMENTAL EDUCATION

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Environment 1.1 Basic concept of Environment. 1.2 Nature and important of Environment. 1.3 Types of Environment.	10	10
2	Pollution 2.1 Basic of concept of Pollution 2.2 Types of Environmental Pollution and its remedies. 2.3 Causes and effects of Environmental hazard according to Green house effect, acid raining ; Ozone layer depletion.	20	10
3	Biodiversity 3.1 Concept of Biodiversity 3.2 Need for conservation of Biodiversity 3.3 Vanishing and threatened wild animals and plants endangered wildlife. 3.4 Conservation of Biodiversity. <ul style="list-style-type: none"> ♣ National Parks and sanctuaries. ♣ National Conservation policy and projects. ♣ Indian wildlife (protection) Act. ♣ Convention on International Trade in endangered species. ♣ Indian Board for wildlife. ♣ Bombay Natural history Society (BNHS). ♣ W.W.F. - India. ♣ Environmental Education Centre- Ahmedabad. ♣ Natural Club. 	20	10
4	Environmental Education (EE) 4.1 Need and concept of EE. 4.2 Goals, objectives and guiding principles of EE. 4.3 Inter-disciplinary approach in EE. 4.4 Programmes of EE for secondary school children 4.5 Problem of EE.	12	10
5	Environment and development 5.1 Concept of conservation and sustainable development 5.2 Role of school in environment conservation and sustainable development.	10	10

REFRENCCE BOOKS

૧. પર્યાવરણ શિક્ષણ વિચાર . વાસુદેવ વોરા અને ડૉ. ડી.એ. ઉચાટ, હિન્દીસ્વરાજ મંડળ રાજકોટ.
૨. Sharma, R.C. Environmental Education, Metropolitan Book Pvt. Ltd.
૩. Shah Beenap Energy Education, Northern Book Centre, New Delhi.
૪. પર્યાવરણ શિક્ષણ પર નિદર્શિની. પરમાર પી.એમ. સમન્વય શિક્ષક સંવર્ધન અભિયાન, રાજ્ય એકમ.
૫. પર્યાવરણ તથા પ્રદુષણ. રઘુવંરી ચંદ્રલેખા, હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, મધ્યપ્રદેશ,ભોપાલ.
૬. Sharma, R.C. & Tan M.C. Source book in Environmental Education for secondary school teachers, Unesco Principal regional Office for Asia and the Pacific Bangkok.
૭. Desai, H.G. Effective Methods of Teaching as University Level. Saurashtra University, Rajkot.
૮. M.B. Carson, Environmental Education and practice,
૯. IGNOU Learning Material on Human Environmental.
૧૦. પર્યાવરણ શિક્ષણ. વ્યાસ હરિશંકર, વિદ્યાવિહાર, નવી દિલ્હી.
૧૧. આપણું પર્યાવરણ. લઈક ફતેહલી. અનુ. રાજુ જંત્રાણિયા. નેશનલ બુક ટ્રસ્ટ, ઈન્ડિયા.
૧૨. D. Sharma Ecology and Environmental. Rastogi Publication, Merut-250002.
૧૩. પર્યાવરણ શિક્ષા. ડૉ. ભોપાલ સિંહ, લાયક બુક ડીપો. મેરઠ.
૧૪. વિકાસશીલ ભારતીય સમાજમાં શિક્ષણ અને શિક્ષક, ભરત જોષી, ચંદ્રકાન્ત ભોગાયતા, અનડા બુક ડીપો. અમદાવાદ.
૧૫. આર્થિક ભૂગોળ. પ્રા. મહેશ ત્રિવેદી. ગુર્જર પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૧૬. વિકસતા ભારતીય સમાજમાં શિક્ષણ અને શિક્ષક. ડૉ. એચ. ઓ. જોષી. ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિ. અમદાવાદ.
૧૭. માણસ અને તેનું પર્યાવરણ, અનુ. વિજયગુપ્ત મોર્ય, ભાષાંતર નિધિ, ભાવનગર. વન્યજીવન અને તેથી વ્યવસ્થા. સોની વિનોદ સી. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુ. રાજ્ય, અમદાવાદ.
૧૮. એસિડ રેઈન, ઓઝોન છતમાં ગાબડું, ગ્રીન હાઉસ ઈફેક્ટ. અરુણ દવે. પરિચય પુસ્તિકા, પરિચય ટ્રસ્ટ મુંબઈ.
૧૯. પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર, ડૉ. સુમનબેન ચૌધરી. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
૨૦. પ્રદુષણનો અજગર. પ્રા. નગીન મોદી, આર. આર. શેઠ
૨૧. પ્રદુષણ એક પડકાર. ડૉ. કે.બી. શાહ. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.

B.Ed.
SEMESTER - II

Paper: G-12: SCHOOL LIBRARY SERVICES

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 03

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	School-library: Meaning and Scope: 1.1 School library Services: Meaning, concept, form 1.2 Need and importance of library services in current educational organization 1.3 school library services: Aims, objectives, scope.	10	10
2	scope-library Organization and Planning 2.1 Fundamental Principles of school-library organization and planning. 2.2 Educational use of library in school 2.3 Five laws of library science 2.4 Ope-access system and class-access system.	20	10
3	School Library Administration 3.1 Fundamental Principles of School-library Administration 3.2 Book-selection: Need & Techniques 3.3 Book-procedure: Accessioning, Book Sanskar. 3.4 Book-issue System: Importance, ticket method, register method. 3.5 Librarian: Importance & Duties.	20	10
4	Library-Central Teaching 4.1 Library-centre and teaching: Meaning, form and Principles. 4.2 Essential Physical Facilities of school-library place, Division, Physical facilities. 4.3 Classification Meaning & concept method column classification and Decimal classification- General. 4.4 Cataloguing - Meaning & concept- forms -Author cataloguing, Title catalogue & subject catalogue. 4.5 Reference service - Meaning and importance. 4.6 Student involvement in school-library and approach of formation of reading habits. 4.7 Problems of school library - Human base, Economic and material base.	12	10
5	School Library: As a Research Centre 5.1 Concept 5.2 To argument about the utilisation of A.V. Aids including computer	10	10

REFERENCE BOOKS

૧. શાળા પુસ્તકાલયનું વ્યવસ્થાપન. શ્રી નટુભાઈ રાવલ, શ્રી ઉપેન્દ્રભાઈ પાઠક શ્રી અરવિંદભાઈ રાઠોડ, શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ પટેલ, શ્રી પ્રકાશભાઈ વાઘેર
૨. ગ્રંથાલય વ્યવસ્થા અને સંચાલન. શ્રી છગનભાઈ ભૈયા, સાહિત્ય મુદ્રણાલય
૩. શાળા પુસ્તકાલય સંચાલન. શ્રી સી. કે. આકુવાલા, ભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ
૪. પુસ્તક પસંદગી પરિચય. શ્રી ધીરજલાલ શુક્લ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
૫. પુસ્તકાલય વિજ્ઞાન પરિચય. શ્રી દ્વારકાપ્રસાદ શાસ્ત્રી, સાહિત્ય ભવન, અમદાવાદ
૬. ગ્રંથ વર્ગીકરણનાં મૂળ તત્ત્વો. શ્રી સી.આર. પટેલ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૭. સૂચીકરણ. શ્રી ચૂ. યુ. બારોટ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૮. સૈદ્ધાંતિક વર્ગીકરણ – સૂચીકરણ. શ્રી રમેશભાઈ ગાંધી, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૯. ગ્રંથાલય વ્યવસ્થા (સંચાલન). શ્રી ચૂ. યુ. બારોટ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૧૦. દ્વિભિંદુ (રંગનાથન) વર્ગીકરણ કોઠો. શ્રી છગનભાઈ ભૈયા, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૧૧. ગ્રંથાલય સેવાઓનું સંગઠન અને ઇતિહાસ. શ્રી ડી. એન. શુક્લ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ
૧૨. અનુલય સેવા (સંદર્ભ સેવા). શ્રી ગજાનંદ ત્રિવેદી, શ્રી ડાહ્યાભાઈ જોષી, ગુજરાત યુનિવર્સિટી મંડળ, અમદાવાદ

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 1: ENGLISH METHODS

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	The Teaching of English in Gujarat 1.1 Importance of English as an International Language and A Library Language. 1.2 The place of English in curriculum 1.3 Difficulties faced by the teachers in teaching of English 1.4 Basic Language skills: Importance, order, integrated approach ♣ Listening ♣ Speaking ♣ Reading ♣ Writing	07	10
2	Methods and Approaches of Teaching 2.1 The Grammar - Translation Method Characteristics. Merits and Demerits 2.2 The Direct Method Characteristics, Principles, Merits and Demerits 2.3 The communicative Approach - Meaning and Advantages 2.4 The Structural Approach Meaning, Characteristics, Principles and Implications 2.5 The Functional Approach	07	05
3	Planning of English Lessons, Teaching, Techniques & Aids 3.1 Instructional Objectives: Knowledge, Comprehension, Application and Expression with specific Objectives and Planning Procedure ♣ A stray lesson of 'structures' ♣ A stray lesson of a prose text (including vocabulary teaching) ♣ A poetry lesson - stray ♣ A grammar lesson - stray ♣ A composition lesson - stray 3.2 Planning procedure for a unit teaching 3.3 Teaching Techniques tools & useful Aids 1. Substitution - Tables - Drilling - Oral work – Situational teaching 2. Flash cards, flannel - cuts, match-stick drawings - Teacher's Hand-book & Dictionary 3. computer 3.4 Controlled composition & Free composition - concept , importance and place	08	10
4	Teaching of Spoken English: 4.1 Sound 4.2 Stress 4.3 Intonation patterns 4.4 Word stress and sentence stress	07	10

5	Class-room problem in teaching of English language and remedial work in the following a) Pronunciation b) Spellings c) Hand-writing d) Loud reading and silent reading e) Grammatical errors in speech and writing	07	10
6	Evaluation in English 6.1 Types of Tests-Oral & Written 6.2 Types of questions & tests items 6.3 Preparing a good question-paper	07	05

REFERENCE BOOKS

१. Hornby, A. S.: A guide to pattern and usage in English OUP-1965
२. Robert, Lado: Language Teaching, a scientific approach, New York, McGraw Hill Inc., 1964.
३. Christopher Bramfit: Communication methodology in language Teaching, Cambridge University Press
४. W.F. Makey: Language Teaching Analysis
५. David P. Harris: Testing English as second language McGraw Hill.
६. Gokak, V. K.: English in India.
७. Jane Willis: Teaching English through English - ELBS
८. Hornby A.S.: Teaching of English sentence patterns: Volume 1, 2, 3, 4 - ELBS

B.Ed.
SEMESTER - I

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Paper: M- 2: हिन्दी शिक्षा पद्धति

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	शिक्षा के मुद्दे : <ul style="list-style-type: none"> ✽ राष्ट्रभाषा की शिक्षा का महत्व : ✽ राष्ट्रभाषा के रूप में हिन्दी शिक्षा का महत्व . ✽ अहिन्दी भाषा क्षेत्रों में हिन्दी शिक्षा का महत्व . ✽ विश्व के अन्य राष्ट्रों में विदेशी भाषा के रूप में हिन्दी का स्थान 	07	10
2	हिन्दी भाषा शिक्षा के उद्देश्य : <ul style="list-style-type: none"> ✽ हिन्दी भाषा के उद्देश्य ज्ञानप्राप्ति, अर्थग्रहण, विनियोग और उनके स्पष्टीकरण ✽ गुजरात राज्य के कक्षा पाँच से दस तक के पाठ्यक्रम में समाविष्ट हिन्दी शिक्षा के उद्देश्य. 	07	05
3	आयोजन <ul style="list-style-type: none"> ✽ योजना अथवा योजना . भाषा की शिक्षा में योजना की संकल्पना . ✽ गद्य, पद्य, रचना अथवा व्याकरण के संदर्भ में योजना . ✽ ग्रहण, कथन, पठन अथवा लेखन कौशल का स्वरूप अथवा उन के विकास का महत्व अथवा प्रवृत्तियाँ . 	08	10
4	अध्यापन पद्धतियाँ अथवा प्रयुक्तियाँ <ul style="list-style-type: none"> ✽ प्रत्यक्ष, परोक्ष, आगमन अथवा निगमन . ✽ प्रश्नोत्तर, गान, नाटकीकरण अथवा संदर्भकथन . 	07	10
5	शैक्षणिक उपकरण पाठ्यपुस्तक ○ शिक्षक निदर्शनी ○ श्यामफलक यार्टस ○ शब्दकोष ○ इलेनल चित्र ○ दीवापत्र ○ दूरदर्शन ध्वनिमुद्रक ○ चित्रपट्टी ○ फ़िल्म ○ कम्प्यूटर	07	10
6	हिन्दी शिक्षा के क्षेत्र में शोध एवं प्रयोग <ul style="list-style-type: none"> ✽ निदानात्मक अथवा उपचारात्मक शिक्षा . ✽ निरीक्षित स्वाध्याय प्रकल्प द्वारा शिक्षा . 	07	05
7	परीक्षण अथवा मूल्यांकन <ul style="list-style-type: none"> ✽ श्रवण, कथन, पठन, लेखन, ध्वनि कौशलों का औपचारिक – अनौपचारिक परीक्षण ✽ लिखित अथवा मौखिक मूल्यांकन . ✽ त्रिपरिमाणुदर्शक सारणी अथवा उसके अंग प्रश्न प्रकार, उद्देश्य अथवा विषयवस्तु . ✽ प्रश्नपत्र संरचना 		

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 3: ગુજરાતી પદ્ધતિ

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	બાળક દ્વારા માતૃભાષાનું ઉચ્ચરિત રૂપ શીખવાની પ્રક્રિયા	04	05
2	માતૃભાષા શિક્ષણના હેતુઓ: <ul style="list-style-type: none"> ♣ સામાન્ય હેતુઓ અને વિશિષ્ટ હેતુઓનું સ્પષ્ટીકરણ, જ્ઞાન, સમજ, ઉપયોજન અને રસાસ્વાદ 	04	05
3	માતૃભાષા શિક્ષણનું મહત્ત્વ <ul style="list-style-type: none"> ♣ શિક્ષણના માધ્યમ તરીકે ♣ અસરકારક અભિવ્યક્તિના સાધન તરીકે ♣ પ્રત્યાયનના સાધન તરીકે 	04	05
4	માતૃભાષા શિક્ષણનું આયોજન: <ul style="list-style-type: none"> ♣ પાઠ આયોજન : ઘટકો છૂટા અને એકમ પાઠ. ગદ્ય, પદ્ય, વ્યાકરણ અને લેખન તથા મૂળભૂત કૌશલ્યોના પાઠો. ♣ વિવિધ પ્રકારના પાઠ આયોજનો : સામ્ય-વૈષમ્ય 	04	05
5	માતૃભાષાનાં મૂળભૂત કૌશલ્યો: <ul style="list-style-type: none"> ♣ શ્રવણ, કથન, વાચન, અને લેખન: ♣ સંકલ્પના: ઘટકો, વિકાસની પ્રવૃત્તિઓ, નિદાન – ઉપચાર કાર્યક્રમ 	04	05
6	માતૃભાષા શિક્ષણની પદ્ધતિઓ: <ul style="list-style-type: none"> ♣ દરેક પદ્ધતિનું સ્વરૂપ, ઉપયોગિતા, અને મર્યાદાઓ: ♣ આગમન, નિગમન, નિરીક્ષિત અભ્યાસ, પ્રકલ્પ, સંશ્લેષણ, વ્યાખ્યાન. 	04	05
7	માતૃભાષા શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ <ul style="list-style-type: none"> ♣ સંકલ્પના અને ઉપયોગિતા: કથન પ્રશ્નોત્તરી, આદર્શવાચન, કાવ્યપઠન, શબ્દરમતો, મધપુડો 	05	05
8	માતૃભાષા શિક્ષણને અસરકારક બનાવતાં સાધનો: <ul style="list-style-type: none"> ♣ સ્વરૂપ અને ઉપયોગિતા: પાઠ્યપુસ્તક, શબ્દકોશ, વિશ્વકોશ, શિક્ષક નિદર્શિની, સ્વાધ્યાયપોથી, ભીંતપત્ર, ચાર્ટ, ટેપરેકોર્ડર 	04	05
9	માતૃભાષા શિક્ષણમાં ઉપયોગી સહ-અભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓ: <ul style="list-style-type: none"> ♣ સંકલ્પના અને ઉપયોગિતા : નાટ્યીકરણ, કવિસભા, અંક પ્રકાશન, વાર્તાલાપ. 	04	05
10	માતૃભાષા શિક્ષણનું મૂલ્યાંકન : (૧૫%) <ul style="list-style-type: none"> ♣ નિબંધ પ્રકાર લઘુજવાબી અને અનાત્મલક્ષી પ્રશ્નોની રચના, મહત્ત્વ અને મર્યાદા ♣ પ્રશ્નપત્રની સંરચનામાં ત્રિપરિમાણદર્શક કોઠાની આવશ્યકતા. ♣ આદર્શ પ્રશ્નપત્રના લક્ષણો. 	05	05

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 4: સંસ્કૃત પદ્ધતિ

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	સંસ્કૃત ભાષાનું સાંસ્કૃતિક અને સાહિત્યિક મૂલ્ય: <ul style="list-style-type: none"> ❖ ભારતીય જીવન પદ્ધતિ પર સંસ્કૃતનો પ્રભાવ અને રાષ્ટ્રીય એકતાના વાહન તરીકે તેનું મહત્ત્વ, સંસ્કૃત સુભાષિતોનું સાહિત્યિક મહત્ત્વ લાઘવના સંદર્ભમાં, સંસ્કૃત ભાષાની વિશેષતા કેટલાંક ઉદાહરણો સાથે. 	04	05
2	હેતુ નિર્માણ : <ul style="list-style-type: none"> ❖ સંસ્કૃત શિક્ષણના પ્રાચીન અને પ્રવર્તમાન હેતુઓ તેનાસ્પષ્ટીકરણો સાથે. 	04	05
3	સંસ્કૃત શિક્ષણની પદ્ધતિઓ <ul style="list-style-type: none"> ❖ પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ ❖ અનુવાદ પદ્ધતિ ❖ અદ્યતન મનોવૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ ❖ આગમન-નિગમન પદ્ધતિઓના લક્ષણો અને વ્યવહારમાં તેનો વિનિયોગ 	04	05
4	પાઠ આયોજન : <ul style="list-style-type: none"> ❖ ગદ્ય અને વ્યાકરણના છૂટા અને એક પાઠોનું આયોજન-સોપાન અને ઉદાહરણો. 	09	10
5	શૈક્ષણિક સાધનો : <ul style="list-style-type: none"> ❖ શૈક્ષણિક સાધનોનું નિર્માણ અને ઉપયોગ ચાર્ટ, પ્રતિકૃતિ, ચિત્રો, ફ્લેનલકટસ્લાઈડ. ❖ ઉપયોગ માટેનાં અન્ય સાધનો રેડિયો, ટેપ-રેકોર્ડર, ટી.વી., વી.સી.આર., શિક્ષકની હાથપોથી, શબ્દકોશ, કોમ્પ્યુટર. 	04	05
6	સંસ્કૃત શિક્ષણમાં પ્રવૃત્તિઓ <ul style="list-style-type: none"> ❖ વર્ગશિક્ષણ દરમિયાન: અનુલેખન, શ્રુતલેખન, મુખપાઠ, ગાન, વાર્તાકથન, નાટક. ❖ વર્ગેત્તર: ભીંતપત્ર, બાહ્ય પરીક્ષાઓ, સંસ્કૃત સમાચાર શ્રવણ, સંસ્કૃત સંભાષણ વર્ગો, સંસ્કૃત મંડળ, સંસ્કૃત પ્રકાશનો, સંસ્કૃત વિદ્યાપીઠો. 	04	05
7	સંસ્કૃત સુધારણાલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ <ul style="list-style-type: none"> ❖ આદર્શ વાચન ❖ સંસ્કૃત ઉચ્ચારોની વિશેષતા અને ઉચ્ચારોની ભુલથી થતા અનર્થો ❖ સંસ્કૃત લિપિ ચિહ્નોની ઓળખ. દંડ, શિરોરેખા, અનુનાસિક, અવગ્રહ, વિસર્ગ. 	05	05
8	મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા <ul style="list-style-type: none"> ❖ નિદાન અને ઉપચારાત્મક સંસ્કૃત શિક્ષણ મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા અને પ્રશ્નપત્ર સંરચના, વસ્તુલક્ષી કસોટીની રચના, હેતુ અને ગુણભારના સંદર્ભમાં પ્રશ્નપત્રનું માળખું અને બ્લુપ્રિન્ટ. 	04	05
9	સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકનું મૂલ્યાંકન <ul style="list-style-type: none"> ❖ આદર્શ પાઠ્યપુસ્તકના લક્ષણો જણાવી ૮-૯-૧૦ના પ્રવર્તમાન પાઠ્યપુસ્તકની સમીક્ષા. 	04	05

સંદર્ભસૂચિ

૧. 'સંસ્કૃત અભિનવ અધ્યાપન', સી. કે. આકૃવાલ, ભારતી પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૨. 'સંસ્કૃત અધ્યાપન પરિશીલન', જયેન્દ્ર દવે, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૩. 'સંસ્કૃત શિક્ષણ પદ્ધતિ', પટેલ અને વ્યાસ, આર.આર.શેઠની કું., અમદાવાદ.
૪. 'સંસ્કૃત નૂતન શિક્ષણ', ડી.એલ. પાઠક, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૫. 'સંસ્કૃત શિક્ષક નિદર્શિની', ડૉ. નકુમ તથા અન્ય, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ.
૬. 'સંસ્કૃત શિક્ષણ પદ્ધતિ', ચતુર્વેદી સીતારામ, મૌર્ય પબ્લિકેશન, વારાણસી.
૭. 'સંસ્કૃત અધ્યાપન કેસે?' ડૉ. નારાયણ દત્ત, યૌખમ્બા સંસ્કૃત સિરિખ, વારાણસી.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 5: GEOGRAPHY METHOD

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Importance of scientific view of geography teaching <ul style="list-style-type: none"> ♣ The Scientific view point of geography teaching 	04	05
2	Aims of Geography Teaching <ul style="list-style-type: none"> ♣ Development of National and International understanding ♣ Understanding of Cultural Heritage ♣ Understanding of National Economic Development ♣ Class-room teaching objectives knowledge, understanding, application, skills. 	04	05
3	Planning: Stray lesson, Unit lesson <ul style="list-style-type: none"> ♣ In contact of objectives, method, techniques, teaching aids and teacher-pupil Activities ♣ Difference between Geography stray lesson and Unit lesson 	04	05
4	Methods of Teaching <ul style="list-style-type: none"> ♣ Regional method ♣ Supervised study method ♣ Virtual Tour method 	04	05
5	Techniques of Teaching <ul style="list-style-type: none"> ♣ Geography room, News papers, References Magazines, Use of Current Events, Field work. 	04	05
6	Teaching Devices (Importance and Uses) <ul style="list-style-type: none"> ♣ Map, Map book, Charts, Pictures, specimens, Atlas, Globe, ♣ Bulletin, Boards, Film, Filmstrip, Slide, Over Head Projector, Epidiascope Flannel, Computer 	04	05
7	Correlation of Geography with other subjects: <ul style="list-style-type: none"> ♣ History, Science, Mathematics 	05	05
8	Equipments of Geography Teacher: (With reference to content and specific skills)	04	05
9	Diagnostic and remedial approach to Geography Teaching	04	05
10	Evaluation: Concept <ul style="list-style-type: none"> ♣ Evaluation of stray lesson ♣ Evaluation of unit lesson ♣ Question paper construction (On the basis of three dimensional table) 	05	05

REFERENCE BOOKS

૧. સિંહ, એચ. એન., ભૂગોળ શિક્ષણ, વિનોદ પુસ્તક મંદિર, આગ્રા.
૨. વર્મા, જગદીશપ્રકાશ, ભૂગોળ અધ્યાપન, વિનોદ પુસ્તક મંદિર, આગ્રા.
૩. જૈન મદનલાલ, ભૂગોળ અધ્યાપન, રામપ્રસાદ એન્ડ સન્સ, આગ્રા.
૪. વકીલ અને દેસાઈ, ભૂગોળ શિક્ષણના આધુનિક વહેણો, એ. આર. શેઠની કું., અમદાવાદ
૫. પટેલ અને કર્ણિક, ભૂગોળ શિક્ષણનું અભિનવ અધ્યાપન, ભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૬. પટેલ અને પાઠક, ભૂગોળ અધ્યાપનનું પરિશિલન, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૭. અસ્થાના રવિશંકર, ભૂગોળ કા અધ્યાપન, લક્ષ્મીનારાયણ અગ્રવાલ .
૮. Teaching of Geography and National Interaction - NCERT.
૯. Geography Teaching, O.P. Varms, Sterling Publishers Ltd.
૧૦. New Direction in Geography teaching, Rex Walford, Longman.
૧૧. The teaching of Geography, Mscuee E.A., Oxford University Press.
૧૨. Hand book for Geography Teachers, M. Long, Methuen and Co., Ltd. 11, New Felter, Lane, E.C.4.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 6: HISTORY METHOD

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	The concept, importance and new approach of History teaching at Secondary Level	04	05
2	The aims of History teaching 2.1 The understanding of cultural heritage 2.2 Character building 2.3 The National Integrity 2.4 International understanding	04	05
3	Lesson Planning: 3.1 General objectives ♣ Knowledge, understanding comprehension, application and skills. 3.2 The formation and clarification of the specific objectives with reference to its general objectives. 3.3 The stage of lesson planning and unit planning 3.4 The comparison of lesson planning and unit planning 3.5 The evaluation of stray lesson planning and unit lesson planning.	04	05
4	Specific methods of History Teaching 4.1 Narration - questioning and discussion method 4.2 Source method 4.3 Biography method 4.4 The supervised study method	09	10
5	The selection of utility of teaching aids in history teaching 10% 5.1 Maps - charts - pictures - models - slides - film strips - text books	04	05
6	The Devices of History Teaching 6.1 History room - museum - Dramatization - excursion - Data lime 6.2 Mass-media for History teaching film radio - television - VCR -tape recorder and computer	04	05
7	Correlation of History with other subjects 7.1 Geography-Civics-Art, Architecture and decoration-local history	05	05
8	The equipness of history teacher	04	05
9	The evaluation in History teaching 9.1 Concept 9.2 Blue-print 9.3 The construction of a good question paper.	04	05

REFERENCE BOOKS

१. V. D. Ghate : Teaching history (Oxford University Press).
२. Johnson H. : Teaching of History, Macmillan Co., New York.
३. Unesco : Teaching of History, Unesco.
४. R. Varjeshware The hand-book of History teaching Allied Publication.
५. Neert : Teaching History in Secondary Schools (A hand-book for history teachers) NCERT
६. Incorporated Association Assistant Managers in Secondary Schools.
७. C. H. Jarvis : The Teaching of History, Oxford Clarendon Press
८. M. W. Keatino : Studies in teaching History Blackie
९. Dave, Patel & Andharia: Itihas Adhyapannu Parishilan, B. S. Shah Prakashan, Ahmedabad.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 7: SCIENCE METHOD

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Learning of Science and its Scope 1.1 Substantive structure (Science as a body of knowledge) 1.2 Syntactical structure of science; Science and language, maths-geography and multy discipline of science (The process of science) 1.3 Relation of science and human life necessary of science teaching in its regard. 1.4 Skills of science Teacher 1.5 Theory and Practice of Reflective Science Teaching	04	05
2	Objective based Science Teaching 1.1 Aims and objective: Meaning and Comparison 1.2 General objectives (Subject based / Long term) and specific objectives (Content based/short term) ♣ Meaning and Writing of objectives 1.3 Objectives: ♣ Knowledge, understanding, application and skill. ♣ Their specification and expected behavioural changes	04	05
3	Planning of Teaching Science 20% 3.1 Planning of stray lesson 3.2 Unit Planning ♣ Five stages of lesson-plan are to be covered into its main structure 1) Preparation/Introduction 2) Presentation 3) Discussion 4) Evaluation 5) Assignment ♣ In the context of five stages teaching objectives content analysis. ♣ Teacher-student activities, B.B. work are to be planned. 3.3 Difference between science stray lesson and unit lesson planning	08	10
4	Method and Approaches in Teaching Science 1.1 Methods ♣ Lecture method, Assignment method, Demonstration method, Practical method, Project method ♣ Concept, merits and demerits 1.2 Approaches ♣ Problem solving approach, Deductive and inductive approach-Concept (general idea only)	09	10
5	Teaching Aids in Teaching Science (Class-room implication) 5.1 Visual aids: Models chart 5.2 Audio aids: Tape-recorder, Radio 5.3 Audio-visual aids T.V., Video, Film 5.4 Self-made Instruments	04	05

	5.5 Film strip, Film slide and slide-strip projector 5.6 Computer		
6	Science Laboratory (High School Laboratory) ♣ Importance, Planning, Maintenance and utility	04	05
7	Activities helpful in teaching Science ♣ Science Club, Science fair, Science Exhibition Sky observation and Visits Reference material in teaching science ♣ Science Journal, Science Practical Notes	05	05
8	Evaluation in Science 8.1 Practical Examination - Objectives, Planning 8.2 Types of question-Essay type, short answer type, objectives (Fill in the blanks/matching, multiple choice, classification) 8.3 Construction of question paper based on blue-print	04	05

REFERENCES

1. Carin & Sund - Teaching (Bell & Howell Co.)
2. Heris & Others - Modern Science Teaching (The Macmillan Co., New York)

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 8: Mathematics Method

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/Weight
1	Values of Mathematics <ul style="list-style-type: none"> ♣ Cultural Values ♣ Disciplinarian Value ♣ Utilitarian Value 	04	05
2	Developing of Lesson Plan <ul style="list-style-type: none"> ♣ Selection of content point and its analysis in sub point ♣ Framing of objectives <ol style="list-style-type: none"> 1. General objectives (concept) 2. Specific objectives and expected behavioral changes (knowledge, understanding, application and skills) 3. Content Analysis (with reference to types content) facts, concepts, Generalization, principles 4. To set the content in appropriate logical order ♣ Analysis of Educational Activities - Teacher Student activities, teaching methods and techniques, aids reference and evaluation. ♣ Planning a stray lesson ♣ Planning a unit lesson (with the construction of unit test based on blueprint) 	13	15
3	Method and Approaches of Teaching Mathematics <ul style="list-style-type: none"> ♣ Methods of teaching Mathematics <ol style="list-style-type: none"> 1. Lecture method: concept, merits and demerits, application in class-room teaching 2. Project method: Concept, steps, planning, merit and demerits 3. Assignment method: Concept, construction of Assignment, characteristics of good assignment and application in class-room teaching ♣ Approaches of teaching Mathematics <ol style="list-style-type: none"> 1. Inductive - deductive approaches 2. Analysis - Synthetic approaches 3. Problem solving approach ♣ Module: Importance, use and development. 	08	10
4	Teaching Aids Useful in Teaching of Mathematics 15% <ol style="list-style-type: none"> 1. Visual aids (Importance and application in class-room teaching) <ul style="list-style-type: none"> ♣ Charts, diagram, models 2. Projected aids (Importance and application in class room teaching) <ul style="list-style-type: none"> ♣ Film strip, slides 3. Reference materials (Importance and use) <ul style="list-style-type: none"> ♣ Teachers hand book 4. Other material (Importance and use) <ul style="list-style-type: none"> ♣ Students work book 5. Computer 	09	10

5	Evaluation in Teaching of Mathematics 1. Concept of Evaluation 2. Steps of Evaluation Process 3. Characteristics of Ideal Question Paper 4. Different types of evaluation questions <ul style="list-style-type: none"> ♣ Essay type: (concept) ♣ Short-answer type (concept) ♣ Objective type: (concept and framing)- Completion, Mathematics, Multiple choice Analysis 5. Diagnostic evaluation and remedial teaching	04	05
6	Motivational and Reinforcement Techniques 1. Drill work and review work <ul style="list-style-type: none"> ♣ Concept, importance and application in teaching of mathematics 2. Mathematics club <ul style="list-style-type: none"> ♣ Importance and activities 	04	05

REFERENCES

૧. Sidhu K. S.: The teaching of Mathematics Sterling Publishers Ltd., Delhi.
૨. ડૉ. જયેન્દ્ર દવે, મોતીભાઈ પટેલ અને અન્ય : અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રયુક્તિઓ શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકન, મેસર્સ બી. એસ. શાહ પ્રકાશન.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 9: BUSINESS MATHEMATICS METHOD

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Meaning and Scope of Business Maths 1.1 Meaning of Business Maths. 1.2 Importance of Business Maths. 1.3 Scope of Business Maths.	04	05
2	Aims and Objectives of Business Maths 2.1 Aims of teaching Business Maths. 2.2 Concept of general objectives and specific objectives 2.3 Specification of specific objectives of Business Maths teaching (knowledge, understanding, application and skill)	08	10
3	Planning in Teaching of Maths 3.1 Concept and importance of teaching work 3.2 Stages of lesson planning <ul style="list-style-type: none"> ♣ Specific objectives of lesson ♣ Main points and sub-points of concept ♣ Educational activities of teacher and student ♣ Methods and techniques of teaching ♣ Teaching aids, References and evaluation 3.3 Planning a stray lesson 3.4 Planning a unit lesson	08	10
4	Methods and Approaches of Teaching Business Mathematics 4.1 Lecture method: Concept, merits and demerits, application in class- room teaching 4.2 Project method: Concept, steps, planning, merits and demerits 4.3 Assignment method: Concept, outstanding points in construction of assignment. Characteristics of a good assignment. 4.4 Inductive-deductive approach 4.5 Analytic-synthetic approach 4.6 Problem solving problem	09	10
5	Reference and Audio Visual Aids in Teaching 5.1 Importance of Teaching 5.2 Charts, Diagrams 5.3 T.V. 5.4 Slides, Film-strips, Apiscopic card 5.5 Reference materials, Magazines, Newspaper, Literatures of LIC, Bank and Public Ltd. Co. 5.6 computer	04	05
6	Evaluation in Teaching Business Maths 6.1 Concept of evaluation 6.2 Difference between measurement and evaluation 6.3 Objectives of evaluation 6.4 Stage of evaluation process	04	05

	6.5 Types of questions <ul style="list-style-type: none"> ♣ Essay type ♣ Short answer type ♣ Objective type (concept and framing, completion matching, multichoice) 6.6 Characteristics of Ideal Question Paper 6.7 Blue Print		
7	Remedial Work in Teaching of Business Maths 7.1 Drilling: Meaning, Importance, Principles 7.2 Re-observation work, gestalt view and overview (concept, importance and use) 7.3 Visit to Bank and Insurance Co., (Importance - Planning - visit and follow up work) 7.4 Talks of experts in Bank and LIC Planning - Administer and follow up work 7.5 Diagnostic and remedial work in Business Maths (concept and importance) 7.6 Meaning and form of Diagnostic 7.7 Steps of constructing diagnostic test 7.8 Points to be kept in mind while using the test 7.9 Common weaknesses of students in studying Business Maths	05	05

REFERENCE BOOKS

1. The teaching of commerce, Mohd. Sharifkhan, Sterling Publishers (P) Ltd.
2. Commerce Education, M.S. Khan, Sterling Publishers (P) Ltd., New Delhi

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 10: ECONOMICS METHOD

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Importance of Teaching Economics 1.1 Personal point of view 1.2 National and International point of view 1.3 In reference to economical problems	04	05
2	Aims and Objectives of Teaching Economics 2.1 Long term objectives 2.2 Instructional objectives: Knowledge, Understanding Application and skills	04	06
3	Lesson Planning for Teaching Economics 3.1 Concept and importance of lesson plan 3.2 Stray lesson plan 3.3 Unit lesson plan	08	10
4	Importance and Application of Teaching Aids in Teaching Economics 4.1 Maps, charts and graphs, Text-books, periodical, Newspaper, documents, Film, radio, Film strips, slides, computer.	09	10
5	Methods of Teaching Economics 5.1 Narration, Comparative, Project, Inductive- Deductive and Source method	04	05
6	Characteristics of a Teacher of Economics 3.1 In reference to content, teaching skills, appearance, attitude, value orientation.	04	05
7	Relationships among the other Subjects 7.1 Geography, Maths, Sociology, Politics.	05	05
8	Evaluation 8.1 Oral Evaluation 8.2 Written Evaluation: Types of question, setting question paper on the bases of Blue print.	04	04

REFERENCES

1. Dr. Shashtri J. and Others. Adhyayan - Adhyayan Prauctioane Shaikshnik Mapan ane Mulyacan
2. Patel Vinubhai. Economics nu Adhyapan. Anand Book Depo, Ahmedabad.
3. Parikh Ghanshyam, Arthshastra Shikshan Padhatti, Navdeep, Prakashan Gruh, Ahmedabad.
4. Tyagi Gurucharandas. Arthshastra Shikshan, Vinod Pustak Mandir, Agra.

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 11: METHODS OF ELEMENTS OF ACCOUNT

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Fundamental Elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of elements of Account ♣ Scope of elements of Account ♣ Importance of Teaching elements of Account 	04	05
2	Aims and Objectives of Teaching of elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Aims ♣ General and specific objectives ♣ Expected Behavioural changes (knowledge, understanding, skill and utilisation) 	04	05
3	Planning of Teaching work of elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of Nature of Lesson Planning ♣ Advantages of Planning ♣ Meaning of Unit Planning Nature of Unit Planning ♣ Comparison between Lesson Planning and Unit Planning 	04	05
4	Methods and Techniques <ul style="list-style-type: none"> ♣ Lecture method ♣ Supervised study method ♣ Problem solving method ♣ Inductive - Deductive method ♣ Comperative method ♣ Field work - Account club 	09	10
5	Correlation in teaching of elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of correlation - benefits of correlation ♣ Correlation in teaching of elements of Account with Commerce, Commercial Mathematics and Statistics 	04	05
6	Teaching Aids of Teaching of Elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Chalk-board, Models - specimens, charts, slides, OHP, Epidioscope, Diagrams, Buletin Board, Reference Books and Computer 	04	05
7	Teacher of Elements of Account OR Elements of Account Teacher <ul style="list-style-type: none"> ♣ Characteristics of an ideal teacher 	05	05
8	Evaluation in Elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning and Aims of Evaluation ♣ Type of questions ♣ Question paper and Blue print ♣ Evaluation in lesson planning & Unit Planning 	04	05
9	Diagnosis and Remedial work in Elements of Account <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning and important ♣ Diagnosis and Remedial work 	04	05

REFERENCE BOOKS

૧. Lewis D.: Methods of Teaching Book Keeping, South Western Publishing Cincinnati, 1995.
૨. Pillei J.: Effective Teaching, Madurai University, Madurai, 1985.
૩. Dhand: Techniques of Teaching. Ashish Publication, (Harry) New Delhi, 1990.
૪. Lay E.J.S. Encyclopedia of modern methods of teaching, Anmol Publishing Pvt. Ltd., New Delhi, 1990.
૫. Sharma, R.A. Technology of Teaching International Publishing House, Meerut, 1985
૬. Wittich, Walter Arno and Schuller, Charles Financies - Audio-Visual Materials- Their Nature and use, Harpe and Row Publisher, New York, 1966.
૭. બી. આર. ચૌધરી અને અન્ય : નામાનાં મૂળતત્વોનું અધ્યાપન, ધવલ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૮. ડૉ. કે. જી. કાછિયા : નામાનાં મૂળતત્વોની અધ્યાપન પદ્ધતિ, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી.
૯. પ્રા. મહેશ યાજ્ઞિક, : વાણિજ્ય અધ્યાપનનું પરિશીલન, બી. એસ. શાહ
૧૦. ડૉ. માલસિંહ ઝાલા તથા અન્ય : પ્રકાશન
૧૧. પ્રા. મોહનભાઈ પ્રજાપતિ : નામાનાં મૂળતત્વો ધોરણ-૧૧ માટે, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
૧૨. પ્રા. ટી. જે. રાણા : નામાનાં મૂળતત્વો ધોરણ-૧૨ માટે, બી. એસ. શાહ એન્ડ સન્સ, અમદાવાદ.
૧૩. પ્રા. વી. એસ. દલાલ : નામાનાં મૂળતત્વો (ધોરણ ૧૧ અને ૧૨) સી. જમનાદાસ એન્ડ કું., અમદાવાદ
૧૪. પ્રા. મોહનભાઈ એસ. પ્રજાપતિ : વાણિજ્ય ગણિતના અધ્યાપનનું પરિશીલન, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
૧૫. ડૉ. હરિશભાઈ તપોધન, પ્રા. ભગવાનભાઈ પટેલ : વાણિજ્ય ગણિતના અધ્યાપનનું પરિશીલન
૧૬. પ્રા. મોહનભાઈ પ્રજાપતિ : બી. એમ. શાહ, અમદાવાદ

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 12: METHODS OF ELEMENTS OF COMMERCE

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Fundamental Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of Elements of Commerce ♣ Scope of Elements of Commerce ♣ Importance of Teaching Elements of Commerce 	04	05
2	Aims and Objectives of Teaching of Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Aims ♣ General and specific objectives ♣ Expected behavioural changes (Knowledge, understanding, skill and utilisation) 	04	05
3	Planning of Teaching work of Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of Nature of Lesson Planning ♣ Advantages of Planning ♣ Meaning of Unit Planning, Nature of Unit Planning ♣ Comparison between Lesson Planning and Unit Planning 	04	05
4	Methods and Techniques <ul style="list-style-type: none"> ♣ Lecture method ♣ Supervised study method ♣ Problem solving method ♣ Inductive - Deductive method ♣ Comparative method ♣ Field work - Account Club 	09	10
5	Correlation in teaching of Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning of correlation - benefits of correlation ♣ Correlation in teaching of elements of Account with commerce, Commercial Mathematics and statistics 	04	05
6	Teaching aids of Teaching of Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Chalk-board, Models - specimens, charts, slides, OHP, Epidioscope, Diagrams, Bulletin Board, Reference Books and Computer 	04	05
7	Teacher of Elements of Commerce OR Elements of Commerce Teacher <ul style="list-style-type: none"> ♣ Characteristics of an ideal Teacher 	05	05
8	Evaluation in Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning and Aims of Evaluation ♣ Type of questions ♣ Question paper and Blue-print ♣ Evaluation in lesson planning and Unit planning 	04	05
9	Evaluation in Elements of Commerce <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning and Aims of Evaluation ♣ Type of questions ♣ Question paper and Blue-print ♣ Evaluation in lesson planning and Unit planning 	04	05

REFERENCE BOOKS

૧. Lewis D.: Methods of Teaching Book Keeping, South Western Publishing Cincinnati, 1995.
૨. Pillei J.: Effective Teaching, Madurai University, Madurai, 1985.
૩. Dhand: Techniques of Teaching. Ashish Publication, (Harry) New Delhi, 1990.
૪. Lay E.J.S. Encyclopedia of modern methods of teaching, Anmol Publishing Pvt. Ltd., New Delhi, 1990.
૫. Sharma, R.A. Technology of Teaching International Publishing House, Meerut, 1985
૬. Wittich, Walter Arno and Schuller, Charles Financies - Audio-Visual Materials- Their Nature and use, Harpe and Row Publisher, New York, 1966.
૭. બી. આર. ચૌધરી અને અન્ય : નામાનાં મૂળતત્વોનું અધ્યાપન, ધવલ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૮. ડૉ. કે. જી. કાઠિયા : નામાનાં મૂળતત્વોની અધ્યાપન પદ્ધતિ, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી.
૯. પ્રા. મહેશ યાજ્ઞિક, : વાણિજ્ય અધ્યાપનનું પરિશીલન, બી. એસ. શાહ

B.Ed.
SEMESTER - I

Paper: M- 13: METHODS OF SOCIAL SCIENCE

Marks: Semester end Examination: 50 Marks

Credits: 02

Unit	Detailed Syllabus	Teaching Hours	Marks/ Weight
1	Modern concept of Social Science: <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning concept and nature of social science ♣ Importance of social science. ♣ Scope of social Science. 	04	05
2	Aims and objectives: <ul style="list-style-type: none"> ♣ The aims of social science teaching. <ol style="list-style-type: none"> 1. The understanding of cultural heritage. 2. The National and international understanding 3. The environmental understanding. ♣ (b) General objectives, specific objectives and expected behavioral changes. 	08	10
3	Lesson Planning: (Stray & Unit Plan) <ul style="list-style-type: none"> ♣ The stage of lesson planning and unit planning. ♣ The comparison of lesson planning and unit planning. 	08	10
4	Techniques and methods of social science: <ul style="list-style-type: none"> ♣ Techniques: Narration, Questionnaire, use of current events. ♣ Method: Biographical, Regional, supervised study, virtual Tour. 	09	10
5	Teaching devices and Programmer: <ul style="list-style-type: none"> ♣ Importance and uses of maps, date-line, charts, pictures, slides, earth-globe, coins, atlas. ♣ Programmes: -Social studies club Social studies exhibition 	04	05
6	Social Science teacher and room: <ul style="list-style-type: none"> ♣ social science teacher: <ol style="list-style-type: none"> 1. Qualities and characteristics. 2. Training and professional competency. ♣ Social study room: <ol style="list-style-type: none"> 1. Important 2. Equipment and design. 3. Advantages of social Studies room. 	04	05
7	Evaluation of teaching Social Science: <ul style="list-style-type: none"> ♣ Meaning and importance ♣ Types of Tests ♣ Blue-Print – Construction of a good Question paper 	05	05

PAPER - C. (1) 1 (1st Semester)
ENGLISH CONTENT

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 03

The current syllabus of English Subject for Standard VIII and IX for Gujarat state will be the syllabus of English content. Supplementary Lessons are not included.

C (ii) 1 (Second Semester)
C (ii) 1: ENGLISH CONTENT

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 03

The current syllabus of English Subject for Standard X for Gujarat state will be the syllabus of English content. Supplementary Lessons are not included.

પ્રશ્નપત્ર – સી (૧) ૨ : પ્રથમ સેમેસ્ટર
સી (૧) ૨ : હિન્દી વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

૧. વ્યાકરણ

- ૧.૧ મૂળાક્ષર : અક્ષર, સંયુક્તાક્ષર, ધ્વનિયા, ઉચ્ચારણ એવમ ઉચ્ચાર સ્થાન
૧.૨ પદભેદ : સંજ્ઞા, સર્વનામ, એવમ ક્રિયા કી પરિભાષા એવમ ભેદ
૧.૩ લિંગ, વચન, પુરુષ, કાલ, વચન કારક
૧.૪ વાલય એવમ વર્તની સુધાર : અશુદ્ધ વાલય કો શુદ્ધ કરના
૧.૫ શબ્દ નિર્માણ : કર્તૃવાચક સંજ્ઞા, ભાવવાચક સંજ્ઞા, પ્રેરણાર્થક ક્રિયા, વિશેષણ, વિરુદ્ધાર્થી એવમ પર્યાયવાચી શબ્દ

૨. સાહિત્ય સ્વરૂપ

- સ્વરૂપ   ○ ઉપન્યાસ   ○ મહાકાવ્ય   ○ ખંડકાવ્ય   ○ પદ

૩. સાહિત્યકારો કા છાત્રભોગ્ય , સાહિત્યિક પરિચય એવમ ઉનકી શૈલી વિષયક વિશેષતાએ જૈસે કી, ભક્તિ ભાવ, ભાષા, પ્રતીક, શબ્દવચન, પ્રકૃતિ વર્ણન, રચના ઈત્યાદી

- સૂરદાસ   ○ કબીર   ○ તુલસીદાસ   ○ જયશંકર પ્રસાદ   ○ પ્રેમચંદજી

૪. રચના નિર્માણ

- વિચાર વિસ્તાર   ○ રિપોર્ટજ   ○ કહાનીલેખન   ○ અનુવાદ   ○ કાવ્યાસ્વાદન

સંદર્ભસૂચિ

૧. હિન્દી સાહિત્ય કા ઇતિહાસ	પં. રામચંદ્ર શુક્લ
૨. હિન્દી સાહિત્ય કા વિવેચનાત્મક ઇતિહાસ	ડૉ. રામકુમાર વર્મા
૩. હિન્દી સાહિત્ય યુગ ઓર પ્રવૃત્તિયાँ	ડૉ. ભગીરથ મિત્ર
૪. આજ કે લોકપ્રિય કવિ	સિરિજ, આત્મારામ એન્ડ સન્સ
૫. આધુનિક કહાનીકાર	સિરિજ, આત્મારામ એન્ડ સન્સ
૬. સહાયુદ્ધોત્તર હિન્દી સાહિત્ય કા ઇતિહાસ	ડૉ. લક્ષ્મીસાગર વાણ્ય
૭. અચ્છી હિન્દી	રામચંદ્ર વર્મા, લોકભારતી પ્રકાશન

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

१. व्याकरण
- १.१ अवयव की परिभाषा अवम प्रमुख भेद
- क्रिया विशेषण अवम उसके भेद
  - समुच्चय बोधक
  - सम्बन्ध सूचक और
  - विस्मयादि बोधक
- १.२ शब्द निर्माण
- शब्दसमूह के लिये सामासिक शब्द
  - उपसर्ग और
  - प्रत्यय
- १.३ क्रिया के वातय
- कर्तृ, कर्म और भाववाचक
  - परिमाण अवम परिवर्तन
- १.४ वातय : परिभाषा
- अर्थ के सन्दर्भ में : विधि, निषेध, संकेतार्थ, आश्चर्यार्थ, प्रश्नार्थ और आज्ञार्थ
  - बंधारण के सन्दर्भ में : सरल, संयुक्त और मिश्र : वातय का परस्पर परिवर्तन
- १.५ संधि, स्वर, व्यंजन और विसर्ग संधि
- १.६ समास : द्वन्द्व, तत्पुरुष, कर्मधारय, बहुव्रीहि, अवयवीभाव, द्विगु, और मध्यमपद लोपी
२. साहित्य स्वरूप
- नाटक
  - अकांकी
  - जीवन
  - आत्मकथा और संस्मरण
३. साहित्यकारों का छात्राभोग्य साहित्यिक परिचय
- महादेवी वर्मा
  - सुमित्रानंदनजी
  - मैथिलीशरण गुप्त
  - जैनेन्द्रकुमार
  - रामकुमार वर्मा
४. रचना निर्माण
- पत्रलेखन, निबंधलेखन, संक्षेपीकरण, नाट्यीकरण

सन्दर्भसूचि

१. शुद्ध हिन्दी कैसे लिखे ? रा.जेन्द्रप्रसाद सिंह, भारती भवन, पटना
२. आधुनिक हिन्दी व्याकरण और रचना वासुदेव नंदनप्रसाद, भारती भवन
३. हिन्दी व्याकरण विचार अंधारिया तथा लड्ड
४. हिन्दी व्याकरण कामताप्रसाद गुरु
५. हिन्दी व्याकरण और रचना पुरुषोत्तम पटेल, ज्योति प्रकाशन, अमदावाद
६. हिन्दी भाषा : रूप और रचना प्रि. जयेंद्र त्रिवेदी, लोकभारती प्रकाशन
७. हमारे कवि और लेखक कुलचंद जैन, विनोद पुस्तक मंदिर, आशा
८. काव्य के रूप बाबु गुलाबराय, आत्माराम ङ सन्स, दिल्ली
९. साहित्य विवेचन तेमैन्द्र सुमन, आत्माराम ङ सन्स, दिल्ली
१०. हिन्दी विषय वस्तु में नवीन दृष्टि व्यास, पटेल, जोशी, ओ० आर० शेठनी कंपनी, अमदावाद
११. साहित्य परिचय सुमन राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, वर्धा

પ્રશ્નપત્ર – સી (૧) ૩ (પ્રથમ સેમેસ્ટર)

સી (૧) ૩ : ગુજરાતી વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

તાલીમાર્થીઓ :

૧. ગુજરાતી ભાષાની ધ્વનિ વ્યવસ્થા વિશે જાણકારી મેળવે.
૨. ગુજરાતી ભાષાના શબ્દભંડોળ વિશે જાણકારી મેળવે.
૩. ગુજરાતી ભાષાની લિપિ અને જોડપી વિશે જાણકારી મેળવે.
૪. ગુજરાતી ભાષાના વ્યાકરણનું જ્ઞાન સમૃદ્ધ કરે.
૫. ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યકારોનો સામાન્ય પરિચય કેળવે.
૬. ગુજરાતી ભાષાના વિવિધ સાહિત્યસ્વરૂપોનો પરિચય કરે.
૭. વિવિધ પ્રકારના લેખન કરવાનો મહાવરો મેળવે.

અભ્યાસક્રમ

૧. ગુજરાતી ભાષાના ઉદભવ અને વિકાસનો સંક્ષિપ્ત પરિચય તથા ભાષાના વિકાસની ત્રણ ભૂમિકા.
૨. જોડપીના નિયમો તથા તેનો ઉપયોગ.
૩. માન્ય ભાષા અને બોલી, ગુજરાતી પ્રાદેશિક બોલીઓ : સૌરાષ્ટ્રી, પટ્ટણી, ચરોત્તરી, અને સુરતી.
૪. સાહિત્ય સર્જકો : પ્રદાનનાં ક્ષેત્રો અને મહત્ત્વવની કૃતિઓ – નરસિંહ, મીરાં, અખો, પ્રેમાનંદ, શામળ, દયારામ, નર્મદ, દલપત, ગોવર્ધનરામ, કાન્ત.
૫. સાહિત્યસ્વરૂપો : ગરબી, બારમીસ, આખ્યાન, પદ્યકથા, પદ-ભજન.
૬. લેખિત અભિવ્યક્તિ : સંક્ષેપીકરણ, અર્થવિસ્તાર, પદ્યપરિશીલન.
૭. વ્યાકરણ : શબ્દ ઘડતર, પદચ્છેદ, સંધિ, સમાસ, દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, મધ્યમપદલોપી, કર્મધારય, ઉપપદ, બહુવ્રીહિ.

પેપર નંબર – સી (૨) ૩ (દ્વિતીય સેમેસ્ટર)

સી (૨) ૩ : ગુજરાતી વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

૮. ગુજરાતી ભાષાની ધ્વનિ વ્યવસ્થા : માન્ય ગુજરાતીનાસ્વરો તથા વ્યંજનો, માન્ય ગુજરાતીના અર્ધસ્વરો.
૯. સાહિત્યકારો : પ્રદાનનાં ક્ષેત્રો અને મહત્ત્વવની કૃતિઓ : બ. ક. ઠાકોર, ન્હાનાલાલ, કાકા કાલેલકર, મુનશી, રા.વિ. પાઠક, ધૂમકેતુ, સુંદરમ્, ઉમાશંકર, પન્નાલાલ, નિરંજન ભગત.
૧૦. સાહિત્યસ્વરૂપો : એકાંકી, લઘુકથા, ટૂંકીવાર્તા, નવલકથા, સૉનેટ, નિબંધ, જીવનચરિત્ર, આત્મકથા, ખંડકાવ્ય.
૧૧. વ્યાકરણ : વાક્યસંરચના : રૂપસંવાદ અને પદક્રમ, વાક્યના પ્રકારો, વાક્ય વિશ્લેષણ, વાક્ય રૂપાંતર.
છંદ : અક્ષરમેળ : મનહર, અનુષ્ટુપ, પૃથ્વી, મન્દાકાંતા, શિખરિણી
માત્રામેળ : ચોપાઈ, દોહરો, હરિગીત, સવૈયા
અલંકાર : શબ્દાલંકાર, વર્ણાનુપ્રાસ, યમક, અંત્યાનુપ્રાસ
અર્થાલંકાર : ઉપમા, રૂપક, ઉત્પ્રેક્ષા, વ્યતિરેક, અનન્વય, વ્યાજસ્તુતિ
૧૨. લેખિત અભિવ્યક્તિ : અહેવાલ લેખન, પત્રલેખન, ગદ્યપરિશીલન

ગુજરાતી વિષયવસ્તુ

પ્રાયોગિક કાર્ય : સેમેસ્ટર ૧ તથા ૨ Credit 2

૧. પ્રવર્તમાન પાઠ્યપુસ્તકમાંથી જોડપીની દૃષ્ટિએ અગત્યના શબ્દોની યાદી તૈયાર કરવી.
૨. જોડપી અને લિપિના દોષોનો અભ્યાસ કરવો.
૩. પાઠ્યપુસ્તકોમાંના વાક્યોનો વાક્ય રચનાની દૃષ્ટિએ અભ્યાસ કરવો.
૪. સાહિત્યકારોના વિશેષ પરિચય માટે સત્રનિબંધ તૈયાર કરવા.
૫. ગુજરાતી ભાષાના વિવિધ પ્રકારના શબ્દોના ચાર્ટ તૈયાર કરવા.
૬. પાઠ્યપુસ્તકોનાં કાવ્યોનો છંદ તથા અલંકારની દૃષ્ટિએ અભ્યાસ કરવો.
૭. પાઠ્યપુસ્તકોની સંધિયુક્ત સામાયિક શબ્દોની યાદી બનાવવી.
૮. પાઠ્યપુસ્તકોની કૃતિઓનો તેઓના સાહિત્યસ્વરૂપની દૃષ્ટિએ અભ્યાસ કરવો.
૯. પાઠ્યપુસ્તકોનાં વાક્યોના પદોનો પદચ્છેદ કરવો.

૧૦. વિવિધ અલંકારોનાં ઉદાહરણો એકઠાં કરવાં.
૧૧. વિવિધ પ્રકારના લેખન કરવા.
૧૨. જોડપીની દષ્ટિએ અગત્યના શબ્દોની યાદી બનાવવી.

સંદર્ભ સાહિત્ય

૧. મજમુદાર, મંજુલાલ : મધ્યકાલીન સાહિત્યનાસ્વરૂપો, સુરત પોપ્યુલર પ્રકાશન
૨. બ્રોકર, બેટાઈ વગેરે : ગુજરાતીમાં ગદ્યસ્વરૂપો અને વિકાસ, ચંદ્ર પ્રકાશન, ૭૭-એબી, વીલેપાર્લે.
૩. પંદત, પ્રબોધભાઈ : ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિસ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન, અમદાવાદ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, ૧૯૭૪.
૪. ત્રિવેદી અને ભટ્ટ : ઊર્મિકાવ્ય, સુરત પોપ્યુલર બુકસ્ટોલ.
૫. વ્યાસ, યોગેન્દ્ર : બોલી વિજ્ઞાન અને ગુજરાતી બોલીઓ, અમદાવાદ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
૬. ગુજરાત યુનિવર્સિટી : ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ, અમદાવાદ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી.
૭. કોઠારી, જયંત : ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનુંસ્વરૂપ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ-૬.
૮. ઠાકર ધીરુભાઈ : અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસરેખા, પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત.
૯. કાલાણી, કાંતિલાલ : છાંદસી, અમદાવાદ, વોરા એન્ડ કું.
૧૦. દલપતરાય ડાહ્યાભાઈ : દલપત પિંગળ અને અલંકારાદર્શ, અમદાવાદ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ.
૧૧. ભાયાણી, હરિવલ્લભ : થોડોક વ્યાકરણ કોશ, ખંડ-૧-૨, અમદાવાદ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
૧૨. શાસ્ત્રી, કે. કા. : ભૃહદ ગુજરાતી કોશ, ખંડ-૧-૨, અમદાવાદ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
૧૩. ઝવેરી, મનસુખલાલ : હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાતી લીટરેચર, ન્યુ દિલ્હી, સાહિત્ય અકાદમી
૧૪. જોશી ઉમાશંકર અને બીજા : ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ, ગ્રંથ ૧, ૨, ૩ અને ૪ અમદાવાદ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, ૧૯૭૩.
૧૫. રાવળ, અનંતરાય મ. : મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્ય ભાગ-૧, મેકમિલન એન્ડ કું.લિ.
૧૬. ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ધો. ૮-૧૦નું વ્યાકરણ, ગુજરાત રાજ્ય, પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, અમદાવાદ.
૧૭. ગુજરાતી વિષયવસ્તુ : બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ

પેપર નંબર - સી (૧) ૪ (પ્રથમ સેમેસ્ટર)

સી (૧) ૪ : સંસ્કૃત વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

૧. વર્ણ પરિચય, સ્વર-વ્યંજન, ગુણ-વૃદ્ધિ અને વાક્ય રચનામાં પદક્રમ.
૨. વિભક્તિનો પરિચય તેને અનુરૂપસ્વરોંત ઈકારાન્ત અને ઉકારાન્તના અકારાન્ત રૂપોનો પરિચય (મુનિઃ, મતિ, જાનુ, ઘેનુ, ખનઃ, રામઃ, દેવઃના રૂપો)
૩. સન્ધિનો અર્થ - તેના પ્રકારો
-સ્વર સન્ધિ - વ્યંજન સન્ધિ - વિસર્ગ સન્ધિ
૪. કૃદન્તનો અર્થ - ઉપયોગ
કર્મણિ ભૂતકૃદન્ત - કર્તરિ ભૂતકૃદન્ત - સમ્બન્ધક ભૂતકૃદન્ત - હેત્વર્થ કૃદન્ત
૫. પ્રથમ ગણ સમૂહના (૧, ૪, ૬, ૧૦)ના વર્તમાનકાળ, હ્વસ્તન ભૂતકાળ, આજ્ઞાર્થ અને વિધ્યર્થના આત્મનૈપદ - પરસ્મૈપદના પ્રત્યયોનો પરિચય.
૬. વ્યવહાર ઉપયોગી શબ્દોનો પરિચય - ઉપયોગો.
ધાન્ય વર્ગો - વાનગીઓ - શાકભાજી - પક્ષી-પશુ - ફળો - ઘરવપરાશની વસ્તુઓ - મરીમસાલા
૭. સંસ્કૃત શબ્દકોશ (ડિક્શનરી)નો ઉપયોગ ત્ર પરિચય શબ્દોની ઓળખ (સૂર્ય, ચંદ્ર, સમુદ્ર, વૃક્ષ, પાણી વગેરે જેવા શબ્દોના પર્યાયવાચી શબ્દો)
૮. સંસ્કૃત અંકો આંકડામાં અને શબ્દોમાં તૈયાર કરવા (એકથી સો સુધી)
૯. અપઠિત સુભાષિતો - રત્નકણિકાઓ, સુકિતઓનું ભાષાંતર અને અર્થવિસ્તાર
૧૦. અપઠિત ગદ્યખંડનું ભાષાંતર

પેપર નંબર – સી (૨) ૪ (દ્વિતીય સેમેસ્ટર)

સંસ્કૃત વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

૧. દ્વિતીયગણ સમૂહના (૨, ૩, ૫, ૭, ૮, ૯)ના નામ, વિકરણ પ્રત્યયો, ધાતુઓની સંખ્યાનો પરિચય.
૨. ઉપસર્ગ : અર્થ અને ઉપયોગ ઉદાહરણ સાથે
૩. પ્રશ્નાર્થ સૂચક શબ્દોની ઓળખ અને તેનો વાક્યમાં પ્રયોગ
૪. સમાસ : દ્વન્દ્વ સમાસ, અવ્યયીભાવ – તત્પુરુષ – બહુવ્રીહિ
૫. દૈનિક વપરાશના કેટલાક અવ્યયોનો પરિચય અને રોજબરોજની વાતચીતના વાક્યોનો પરિચય.
અહીં બેસો, તમે મજામાં છો ને?, કોનું કામ છે?, જ્યાં ક્યારે ત્યાર,
૬. સંસ્કૃત શબ્દકોશ (ડિક્શનરી-થિસોરસ)નો ઉપયોગ ત્ર શબ્દોનો પરિચય, ઓળખ (પર્યાયવાચી શબ્દો- વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો)
૭. વૈદિક સાહિત્યનો સામાન્ય પરિચય : વેદ : ઉપનિષદો – પુરાણો
૮. સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ : નીચેની કૃતિઓનું કથાનક, પ્રકૃતિવર્ણન, રસદર્શન અને સાહિત્યિક મહત્ત્વવનના સંદર્ભે સામાન્ય પરિચય.
○ નાટક : અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્ – કાલિદાસ, ઉત્તર રામચરિત – ભવભૂતિ સ્વનિવાસવદત્તમ્ – ભાષ
○ ગદ્ય : કાદંબરી – બાણભટ્ટ, દશકુમાર ચરિત-દંડિ, પંચતંત્ર અને હિતોપદેશ – વિષ્ણુશર્મા
૯. અપઠિત સુભાષિતો, સુકિતઓ, રત્નકણિકાઓનું ભાષાંતર અને અર્થવિસ્તાર
૧૦. ધોરણ ૧૦ના પ્રવર્તમાન પાઠ્યપુસ્તકમાંથી ગદ્ય-પદ્ય અને નાટ્યખંડનું ભાષાંતર

સંદર્ભસૂચિ

૧. સી.એન. જોશી, સંસ્કૃત ધાતુરૂપાવલિ મંજૂસા, સંસ્કૃતિ ભારતી પ્રકાશન, અમદાવાદ
૨. સંસ્કૃત સંભાષણ (ભાગ-૧, ૨), સંસ્કૃતિ ભારતી પ્રકાશન, અમદાવાદ-૭
૩. સંસ્કૃત વ્યાકરણ (ભાગ-૧, ૨), અક્ષરમ પ્રકાશન, બેંગ્લોર-૮૫.
૪. વિભક્તિ વલ્લરી, અક્ષરમ પ્રકાશન, બેંગ્લોર-૮૫.
૫. સંસ્કૃત ભાષા વિજ્ઞાન, દેસાઈ જીતેન્દ્ર, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુ.રા., અમદાવાદ.
૬. સંસ્કૃત સાહિત્ય અને વૈદિક સાહિત્યનો ઇતિહાસ, તપસ્વી નાંદિ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુ.રા., અમદાવાદ-૬.
૭. સંસ્કૃત-હિન્દી, ગુજરાતી ડિક્શનરી, વામટે, સંસ્કૃત પરિષદ પ્રકાશન, મુંબઈ.
૮. હિન્દી-સંસ્કૃત થિસોરસ, દ્વિવેદી, પુસ્તક પ્રકાશન વિભાગ નેશનલ ટ્રસ્ટ, નવી દિલ્લી-૧.
૯. સંસ્કૃત-ગુજરાતી વિનિત કોશ, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ-૧૪.
૧૦. સંસ્કૃત વ્યાકરણ વિચાર, ડૉ. જી. જી. નકુમ, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
૧૧. વેદ ઉપનિષદો મેં ત્યા હૈ? ડૉ. ભાવના ખોશી, પુસ્તક મહલ પ્રકાશન, દિલ્લી.
૧૨. સુભાષિત રત્નાકર, ડૉ. મહેશ શાસ્ત્રી, સંસ્કૃત અકાદમી પ્રકાશન, અમદાવાદ-૬.
૧૩. પ્રવર્તમાન પાઠ્યપુસ્તકો, ધોરણ-૮, ૯, ૧૦ (સંસ્કૃત), ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર

C (i) 5

Geography Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The syllabus of Geography content will be topics regarding Geography included in the current text books of social science of Gujarat Std. VIII Chapter: 10 to 16 and Chapter 19 & 20.

C (ii) 5

Geography Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The syllabus of Geography content will be the topics regarding Geography included in the current text books of social study of Gujarat Std. IX.

C (i) 6

History Content

Teaching Hours Per Week: 02 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

History Content: The current text book of Std. VIII (Social Science), Chapters in History and Current text book of Std. IX. Chapters in History.

Std. VIII : Chapters 1 to 9

Std. IX : Chapters 1 to 7

C (ii) 6

History Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The syllabus of History content will be the topics regarding History and Civics included in the current text books of Social Studies of Gujarat State for Std. X.

C (i) 7

Science Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The syllabus of Science content for Std. VIII and IX for Gujarat State will be the topics regarding syllabus of Science content.

C (ii) 7

Science Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The syllabus of Science content for Std. X for Gujarat State will be the topics regarding syllabus of Science content.

C (i) 8

Maths Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Maths subject for Std. VIII and IX for Gujarat State will be the Syllabus of Maths content.

C (ii) 8

Maths Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Maths subject for Std. X for Gujarat State will be the Syllabus of Maths content.

C (i) 10

Economics Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Economics for the Std. XI for Gujarat State will be the Syllabus of Economics content.

C (ii) 10

Economics Content

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Economics for Std. XII for Gujarat State will be the Syllabus of Economics content.

C (i) 9

Business Maths

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Business Maths for the Std. XI for Gujarat State will be the Syllabus of Business Maths.

C (ii) 9

Business Maths

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Business Maths for the Std. XII for Gujarat State will be the Syllabus of Business Maths.

C (i) 11

Elements of Account

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Elements of Account for the Std. XI for Gujarat State will be the Syllabus of Elements of Account content.

C (ii) 11

Elements of Account

Teaching Hours Per Week: 02 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Elements of Account for the Std. XII for Gujarat State will be the Syllabus of Elements of Account content.

C (i) 12

Elements of Commerce

Teaching Hours Per Week: 02 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Elements of Commerce for the Std. XI for Gujarat State will be the Syllabus of Elements of Commerce content.

C (ii) 12

Elements of Commerce

Teaching Hours Per Week: 02 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

The current syllabus of Elements of Commerce for the Std. XII for Gujarat State will be the Syllabus of Elements of Commerce content.

C (i) 13

સામાજિક વિજ્ઞાન

વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

– ધોરણ ૮ અને ૯ના સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રવર્તમાન પાઠપુસ્તકો

C (ii) 13

સામાજિક વિજ્ઞાન

વિષયવસ્તુ

Teaching Hours Per Week: 03 Duration of Examination Hours: 02 Credits: 02

– ધોરણ ૧૦ના સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રવર્તમાન પાઠપુસ્તકો

નોંધ:—પુનરાવર્તન ન થાય એ માટે પ્રકરણોની પસંદગી કરવી. જરૂર જણાય તે પ્રમાણે ગોઠવવું